

PLANET YOUTH

Vilniaus miesto savivaldybė

PY Vilnius neighborhood

Infografikai

ICSRA

Islandijos socialinių tyrimų ir analizės centras (ICSRA) įkurtas 1999 m. Nuo to laiko ICSRA vykdo nacionalinę Islandijos jaunimo apklausų programą, susidedančią iš išsamių duomenų rinkimo ir informacijos, susijusios su šeimos ir paauglių gerove, platinimo. Dalis šių pastangų buvo skirta informuoti apie poreikį vykdyti visos populiacijos pirminę prevenciją, vykdant tyrimus, skirtus sustabdyti ir sumažinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą tarp paauglių. Šiandien šis metodas yra taikomas penkiuose pasaulio žemynuose ir yra vadinamas „**Planet Youth**“.

Centro tyrimų rezultatai vis dar yra svarbiausi vykdant tarptautinius tyrimus, apimančius platų spektrą svarbių sveikatos ir socialinių problemų, susijusių su paaugliais, įskaitant rūkymą ir alkoholio vartojimą, pasitenkinimą mokykla, sveiką gyvenseną, akademinius pasiekimus, fizinę veiklą ir dalyvavimą sporte, paauglių emocinę gerovę, savižudišką elgesį bei tyrimus, susijusius su paauglių globa.

Dr. Alfgeir Kristjansson sako kalbą „Planet Youth“ seminare

Islandiškas prevencijos modelis: aplinkybės ir kontekstas

Remiantis Alkoholio ir kitų narkotikų tyrimu Europos mokyklose (ESPAD), XX a. 10-ame dešimtmetyje Islandija užėmė gana aukštą vietą kalbant apie paauglių alkoholio, tabako ir kitų žalingų medžiagų vartojimą.

Pavyzdžiui, 1999 m. 56 % Islandijos ir vidutiniškai 69 % Europos dešimtokų buvo rūkę tabako, per pastaruosius 12 mėnesių 56 % Islandijos dešimtokų ir 56 % Europos dešimtokų buvo apsvaigę nuo alkoholio, panašiai kaip ir kitose Europos valstybėse, 15 % jaunuolių Islandijoje vartojo kanapių (hašišo, marihuanos).

Iki tol eilę metų Islandija taikė tradicinius psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos metodus, pavyzdžiui, individualias, mokyklose taikomas instrukcines ir mokymo programas, kurių tikslas buvo mokyti ir skatinti jaunas žmones nepiktnaudžiauti tam tikromis medžiagomis.

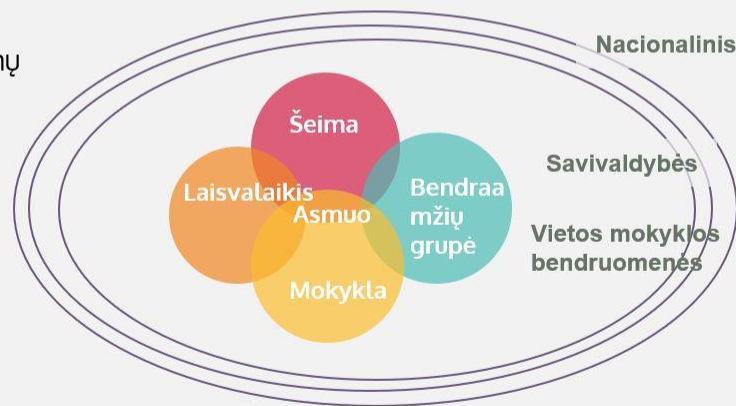
Kurdamas šį metodą, ICSRA rėmėsi pasaulinių tyrimų rezultatais bei savo įžvalgomis apie individualius ir visuomeninius veiksnius, turinčius įtakos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimui tarp Islandijos paauglių. Remiantis literatūra ir savo darbu, buvo sukurtas į bendruomenę orientuotas požiūris, skirtas skatinti paauglius nepiktnaudžiauti tam psichoaktyviosiomis medžiagomis. Metodo esmė – suburti visus suinteresuotus asmenis, turinčius įtakos, siekiant sukurti paramos, monitoringo ir galimybių tinklą pozityviam jaunimo augimui vietos bendruomenės lygmenyje.

Intervencijos sritys

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija yra nepaprastai svarbi sveikai vaikų ir paauglių raidai. Sėkmingas požiūris į prevenciją susideda iš darbo, kuriuo siekiama stiprinti svarbiausius jaunų žmonių apsaugos veiksmus mažinant rizikos veiksmus vietos bendruomenės lygmenyje. Vaikų ir paauglių sveikatos ir elgesio tyrimų rezultatai rodo, kad stiprios vaikų bendruomenės kūrimas yra sveikiausias ir protingiausias būdas skatinti ateities gerovę. Tačiau tokia užduotis atima laiko, pastangų ir abipusio pagrindinių suinteresuotų asmenų įsipareigojimo sutelkiant dėmesį į keturias pagrindines vaikų ir paauglių aplinkos sritis.

Šios pagrindinės sritys yra:

- 1) tėvai ir šeima
- 2) mokykla
- 3) draugai ir bendraamžiai
- 4) laisvalaikis

5 pagrindiniai islandiško prevencijos modelio principai

Pagrindinis principas 1

Taikyti pirminės prevencijos požiūrį, skirtą pagerinti socialinę aplinką.

Pagrindinis principas 2

Akcentuoti bendruomenės veiksmus ir įtraukti valstybines mokyklas į natūralų kaimynystės / vietovės ratą, dedant pastangas apsaugoti vaikų ir paauglių sveikatą, mokymąsi ir sėkmę gyvenime.

Pagrindinis principas 3

Įtraukti ir įgalinti bendruomenės narius priimti praktinius sprendimus, naudojantis vietos, aukštos kokybės, prieinamais duomenimis ir diagnostika.

Pagrindinis principas 4

Įtraukti tyrėjus, politikos kūrėjus, vykdytojus ir bendruomenės narius į vieningą komandą, kurios užduotis yra spręsti sudėtingas ir realias gyvenimo problemas.

Pagrindinis principas 5

Pritaikyti sprendimo apimtį prie problemos apimties, įskaitant ilgalaikės intervencijos ir pastangų telkti tinkamus bendruomenės išteklius akcentavimą.

10 pagrindinių islandiško prevencijos modelio žingsnių

1 žingsnis

Vietos koalicijos identifikavimas, plėtojimas ir gebėjimų ugdymas

2 žingsnis

Vietos finansavimo identifikavimas, plėtojimas ir gebėjimų ugdymas

3 žingsnis

Ankstesnių duomenų rinkimas, planavimas ir bendruomenės įsitraukimas

4 žingsnis

Duomenų rinkimas ir apdorojimas, įskaitant duomenimis paremtą diagnostiką

5 žingsnis

Bendruomenės dalyvavimo ir įsitraukimo didinimas

6 žingsnis

Išvadų platinimas

7 žingsnis

Bendruomenės tikslų nustatymas ir kiti organizuoti atsakai į išvadas

8 žingsnis

Politikos ir praktikos suderinimas

9 žingsnis

Vaikų ir paauglių įtraukimas į pirminės prevencijos aplinką, veiklas ir žinutes

10 žingsnis

Kasmetinis 1–9 žingsnių kartojimas

„Planet Youth“ 2020 m. Vilniaus duomenys ir rezultatai

Metodai ir duomenų rinkimas

Šios apklausos dalyviai – visi galintys dalyvauti ir tuo susidomėję 10-tų (II gimnazijos) klasių mokiniai 59 mokyklose, 20 Vilniaus seniūnijų. Apklausa vyko 2020 m. lapkričio ir gruodžio mėnesiais.

Visų galėjusių dalyvauti asmenų atsakymų lygis siekė 83,4 %. Pasitelkiant ICSRA parengtą procesą, duomenys buvo surinkti naudojant internetinį klausimyną, pateiktą „Alchemer“ apklausų platformoje. Dalyviai, kurie nurodė, kad yra vartoję neegzistuojančią medžiagą, buvo neįtraukti į tyrimą, taigi, buvo neįtraukti 68 moksleiviai.

Visi duomenys buvo anonimiški. Dalyvavimas buvo paremtas pasyviu tėvų sutikimu ir moksleivių pritarimu. Dalyvavimas buvo savanoriškas, o moksleiviai galėjo rinktis atsakinėti į visą apklausą ar jos dalį, praleisti tam tikrus klausimus. Moksleiviai galėjo bet kuriuo metu pakeisti nuomonę dėl dalyvavimo.

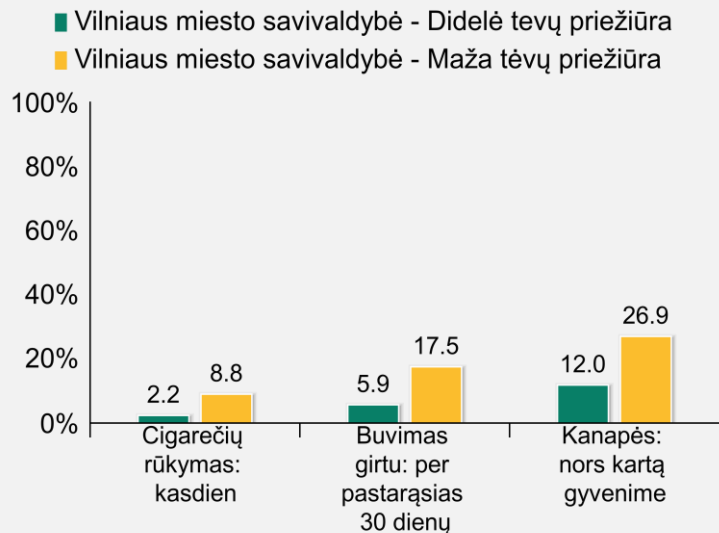

Kaip interpretuoti kryžmines lenteles

Kryžminėse lentelėse matomas vieno kintamojo dažnis, lyginant su kiekvieno kito kintamojo lygiu. Šiame pavyzdyje matomi dalyviai, vieną ar daugiau kartų vartoję kanapių, kasdien rūkantys ir buvę apsvaigę nuo alkoholio per pastarąsias 30 dienų, lyginant kiekvieną su specifiniu kintamojo lygiu.

Žalias stulpelis rodo procentą paauglių, kurie rūkė kanapes vieną ar daugiau kartų gyvenime, rūko kasdien ar per pastarąsias 30 dienų buvo apsvaigę nuo alkoholio, atsižvelgiant į tėvų priežiūros lygį. Tai yra mokiniai, nurodę, kad jiems gana arba labai tinka teiginys, jog jų tėvai žino, kur jie būna vakarais.

Geltoni stulpeliai rodo tą pačią informaciją, tačiau šiuo atveju tik moksleivius, nurodžiusius, kad jiems gana arba labai mažai tinka teiginys, jog jų tėvai žino, ką jie veikia vakarais.

Kryžminės lentelės pavyzdys. Paauglių, kurie per pastarąsias 30 dienų buvo apsvaigę nuo alkoholio, rūko kasdien ir vieną ar daugiau kartų gyvenime vartojo kanapių, proporcija, atsižvelgiant į tėvų priežiūros lygį.

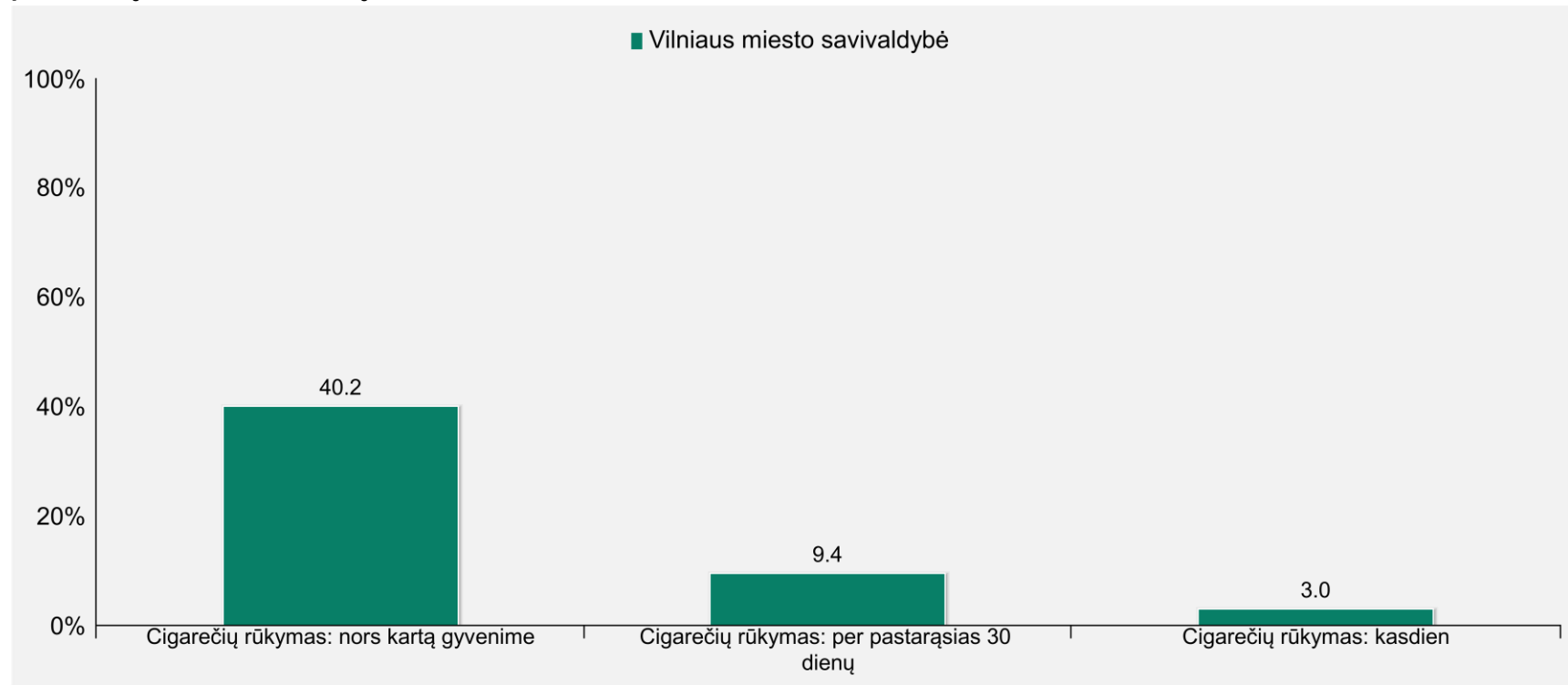
Dalyvių skaičius

	Vaikinas	Mergina	Kita	Iš viso
Vilniaus miesto savivaldybė 2020m.	1 746	1 892	6	3 644
PY Lietuva 2020m.	1 746	1 892	6	3 644

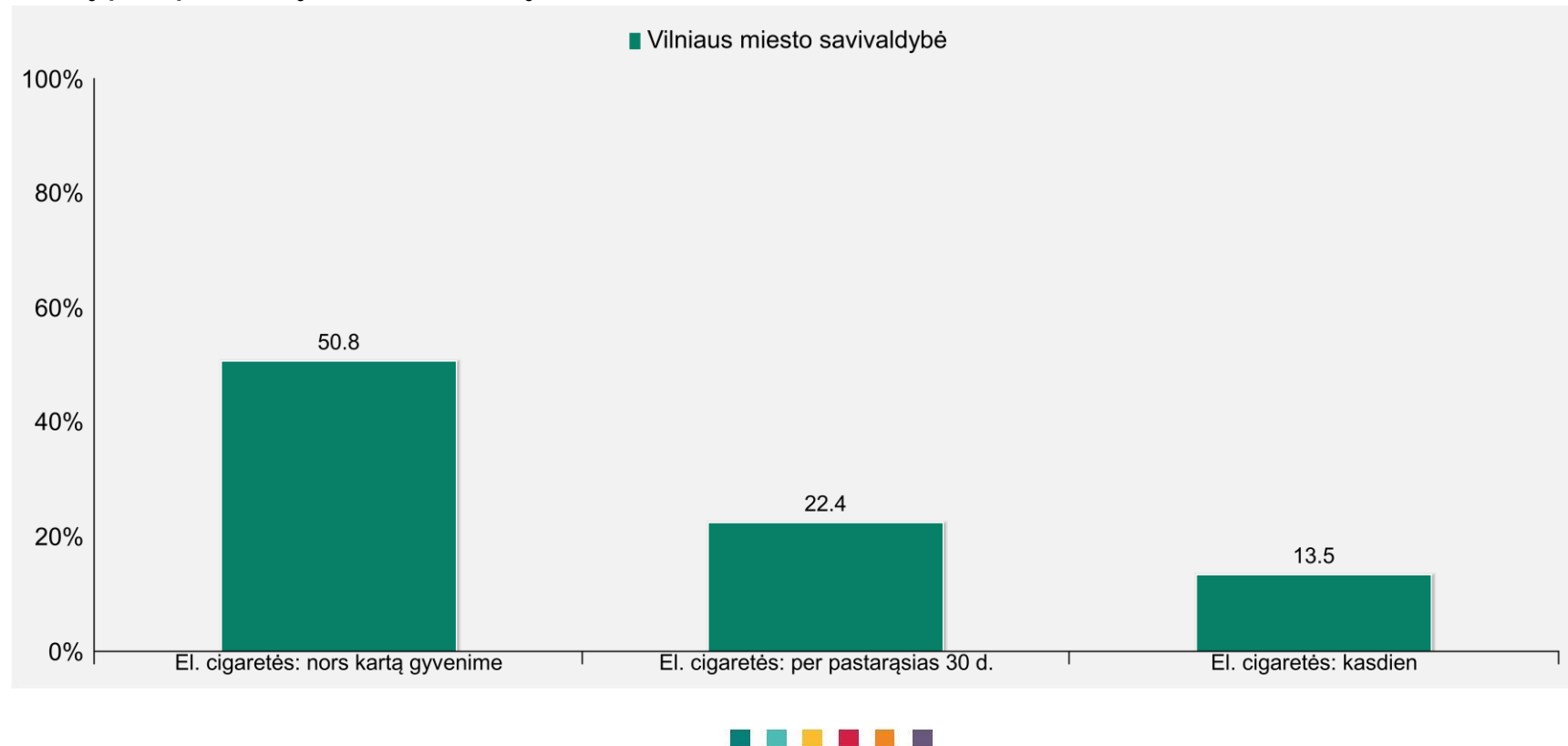
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas

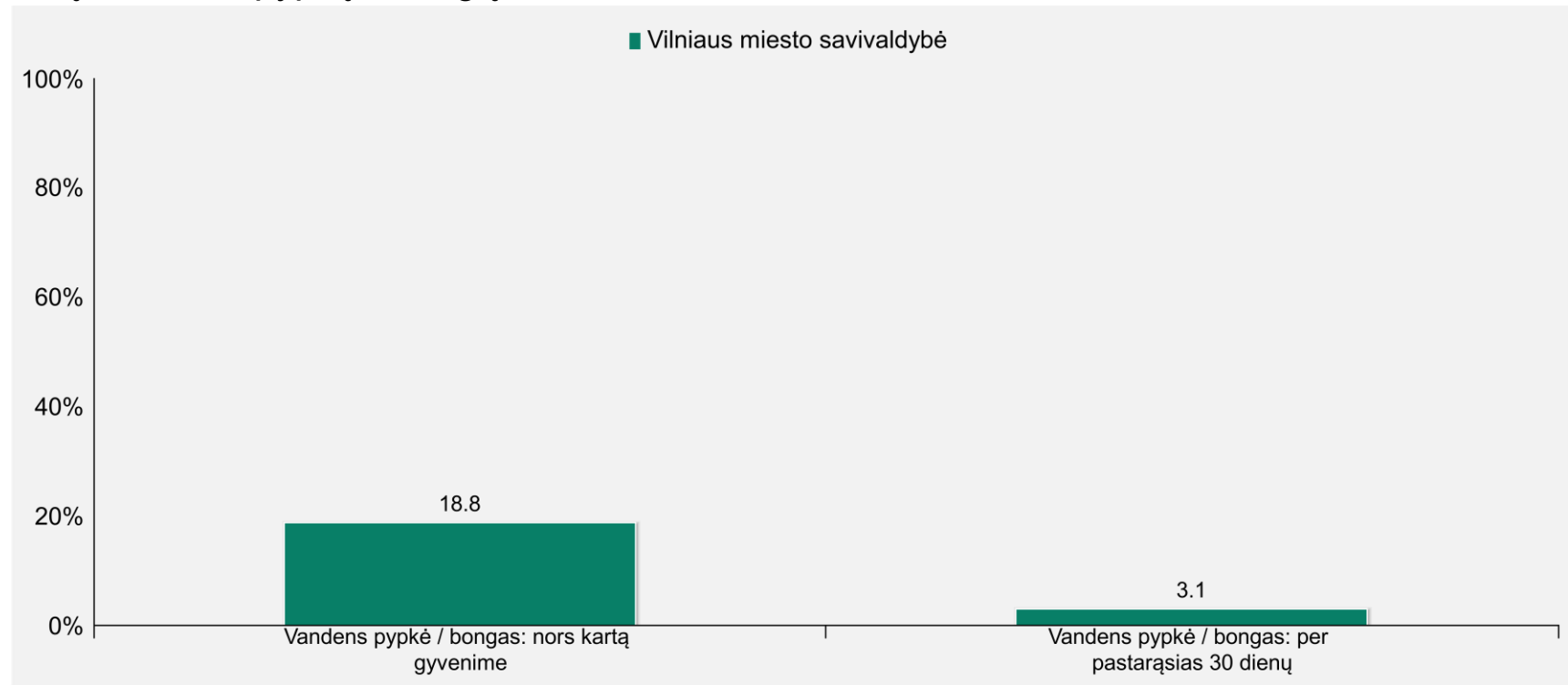
Mokiniai, rūkę cigaretes nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų ir kasdien

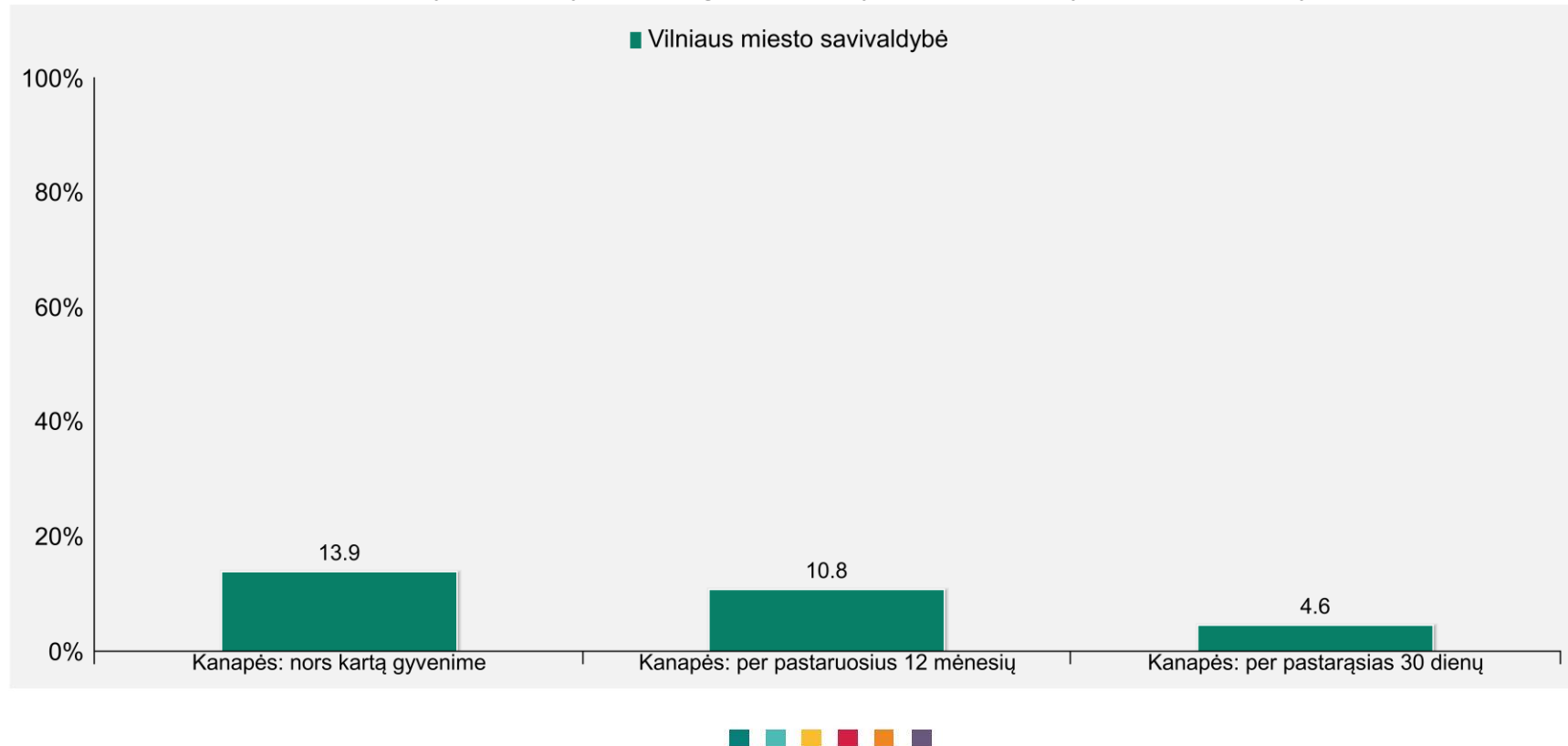
Mokiniai, rūkę elektronines cigaretes nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų ir kasdien

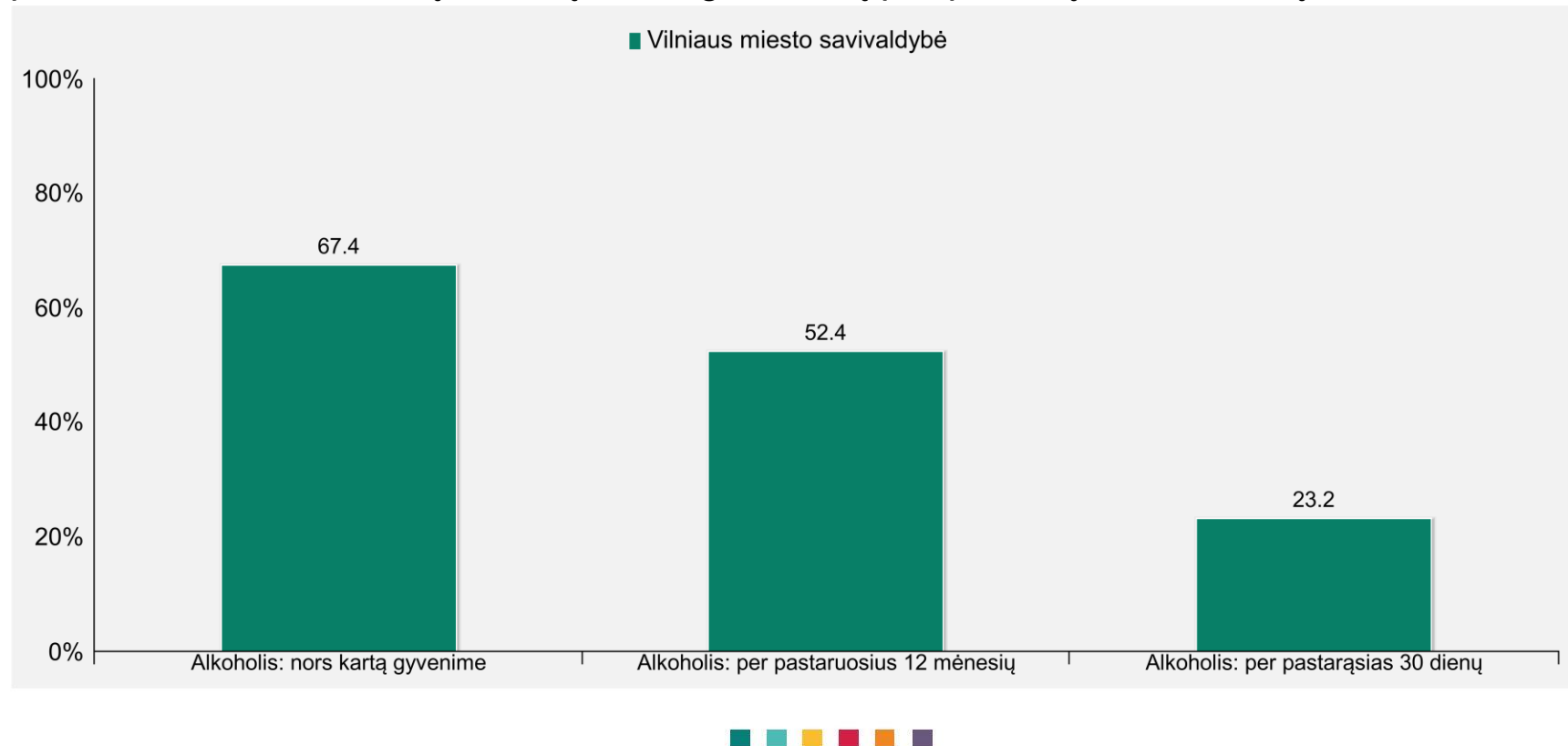
Mokiniai, nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų rūkę vandens pypkę / bongą

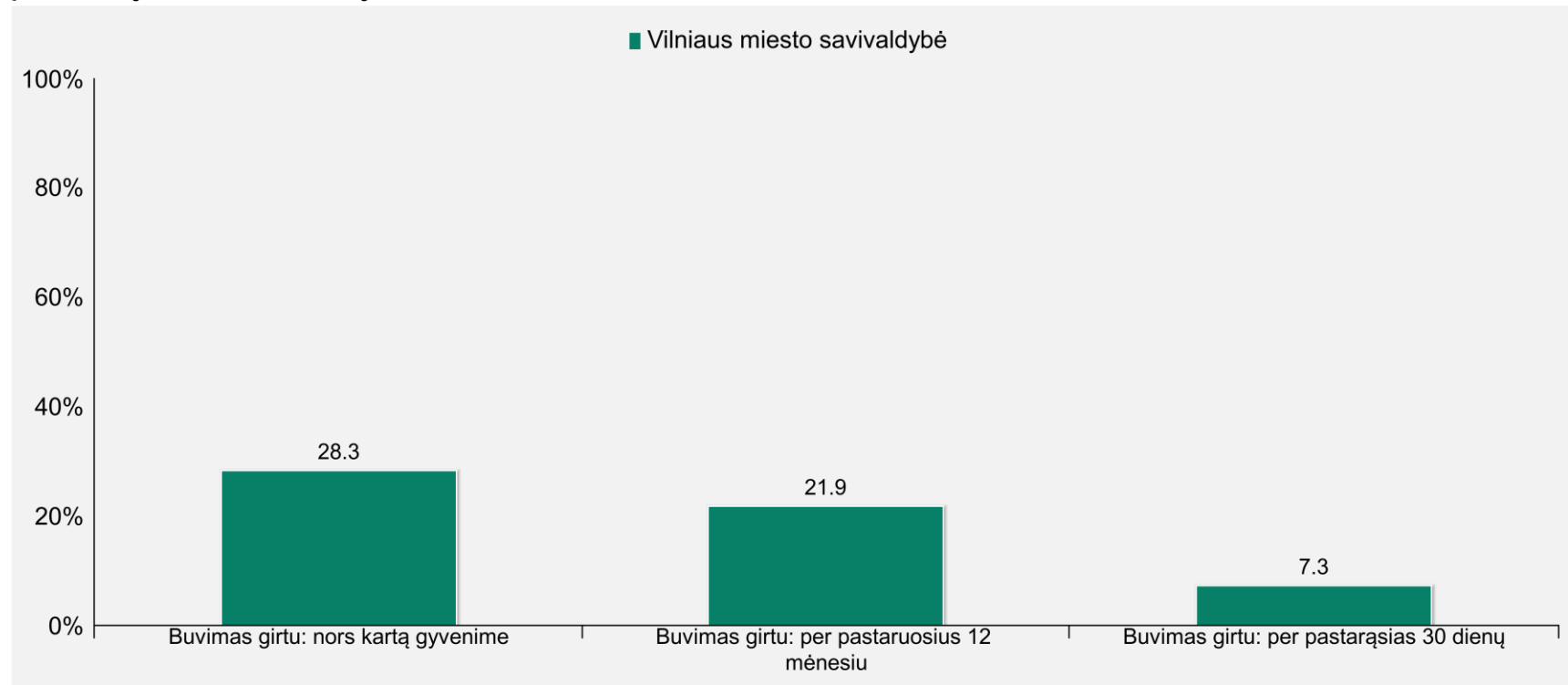
Mokiniai, vartoję kanapių nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastaruosius 12 mėnesių ir vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų

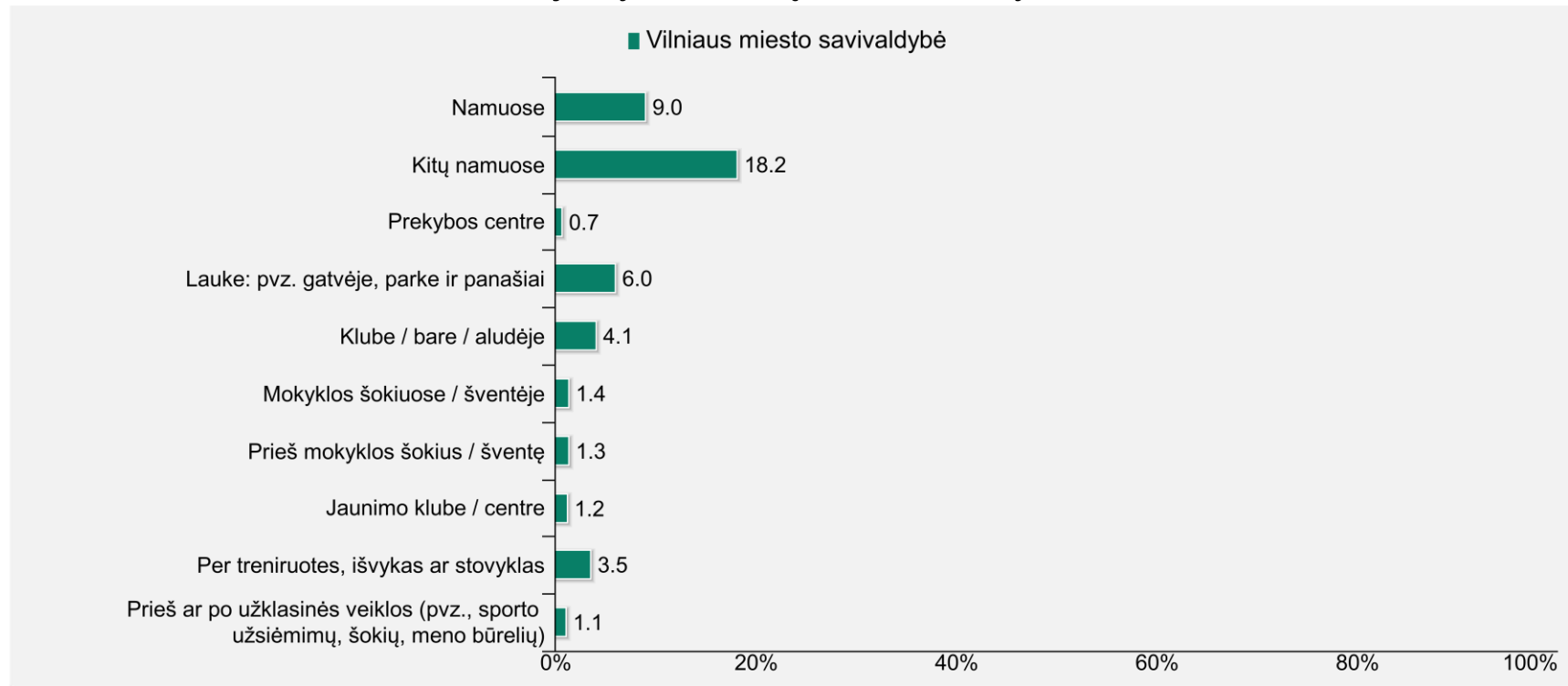
Mokiniai, vartoję alkoholį nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastaruosius 12 mėnesių ir vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų

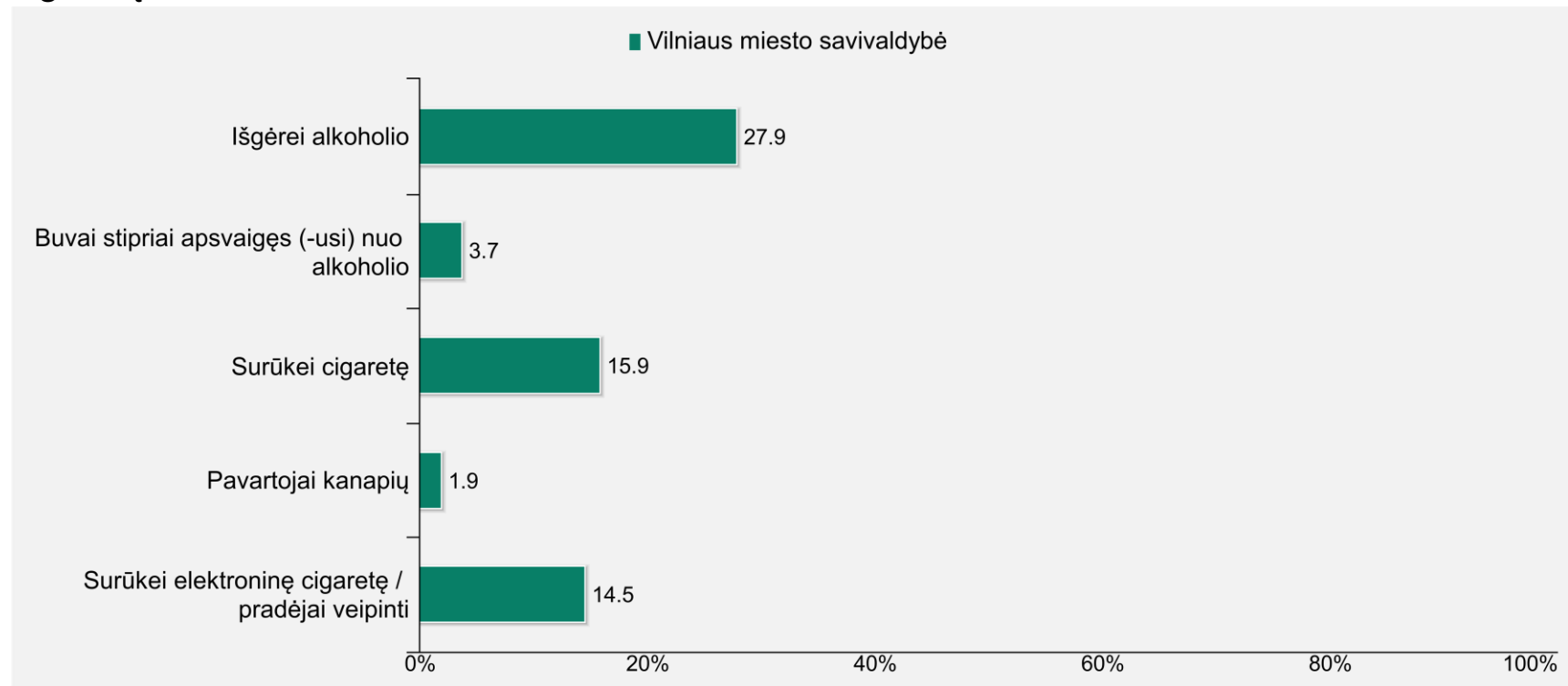
Mokiniai, kurie buvo apsvaigę (girti) nuo alkoholio nors kartą gyvenime, vieną ar daugiau kartų per pastaruosius 12 mėnesių ir vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų

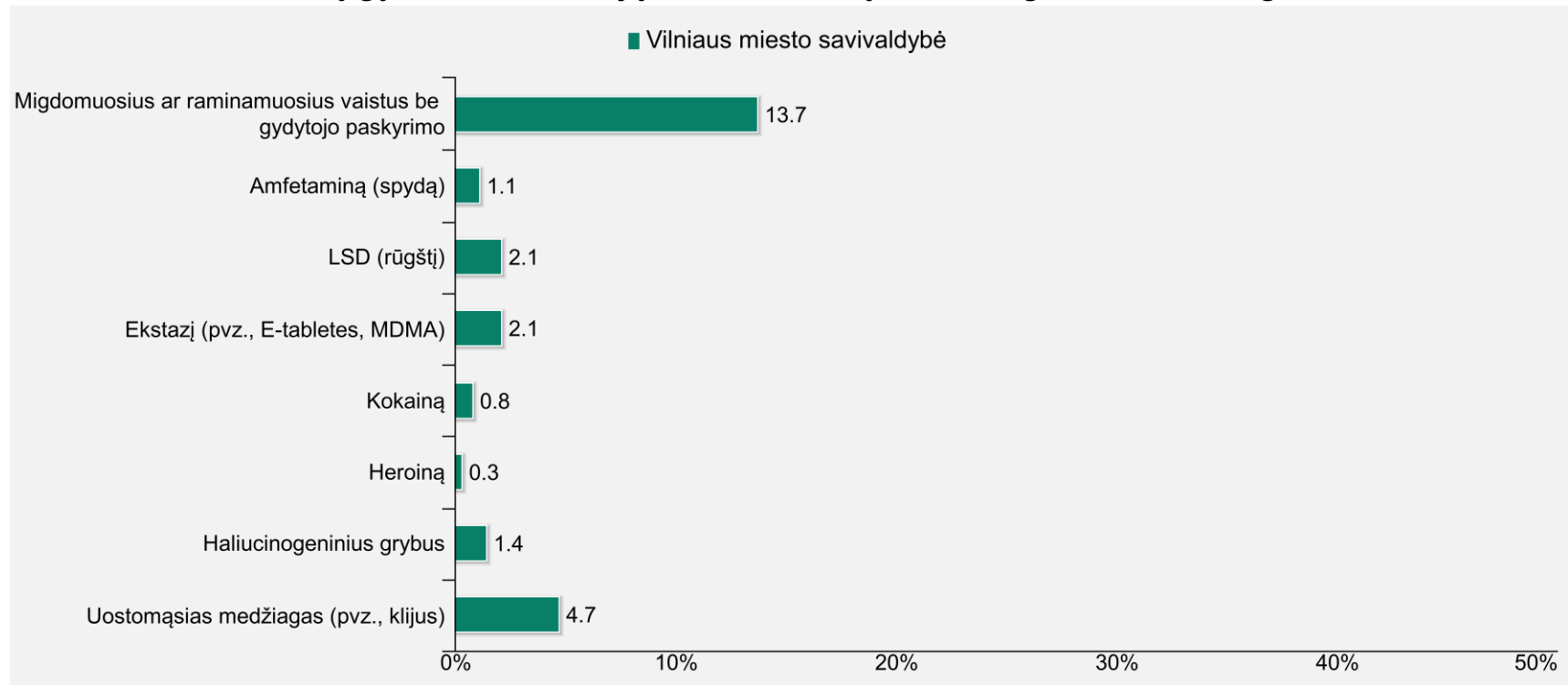
Mokiniai, kartais ar dažnai vartojantys alkoholį toliau nurodytose vietose

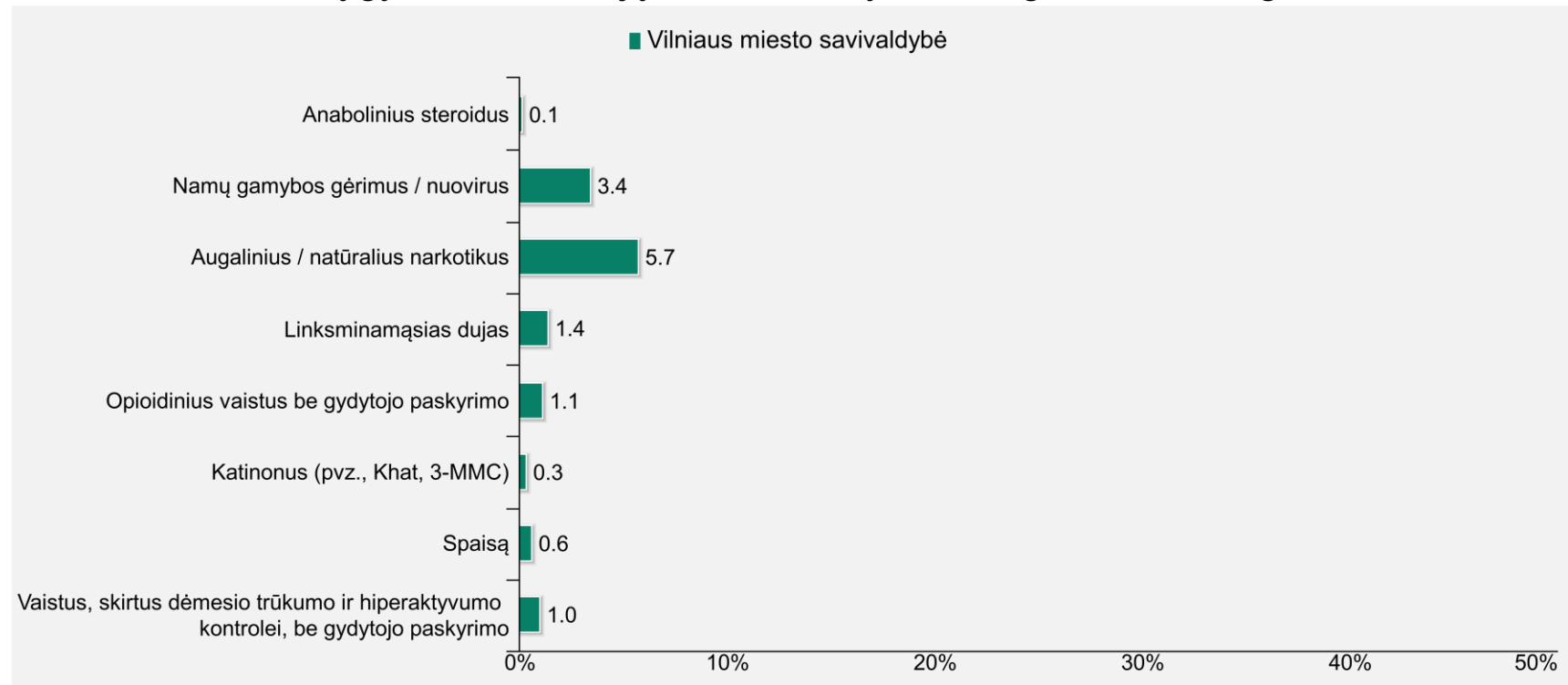
Mokiniai, kurie būdami 13 metų ar jaunesni, išgėrė alkoholio, buvo stipriai apsvaigę nuo alkoholio, surūkė cigaretę, vartojo kanapes ar rūkė elektroninę cigaretę

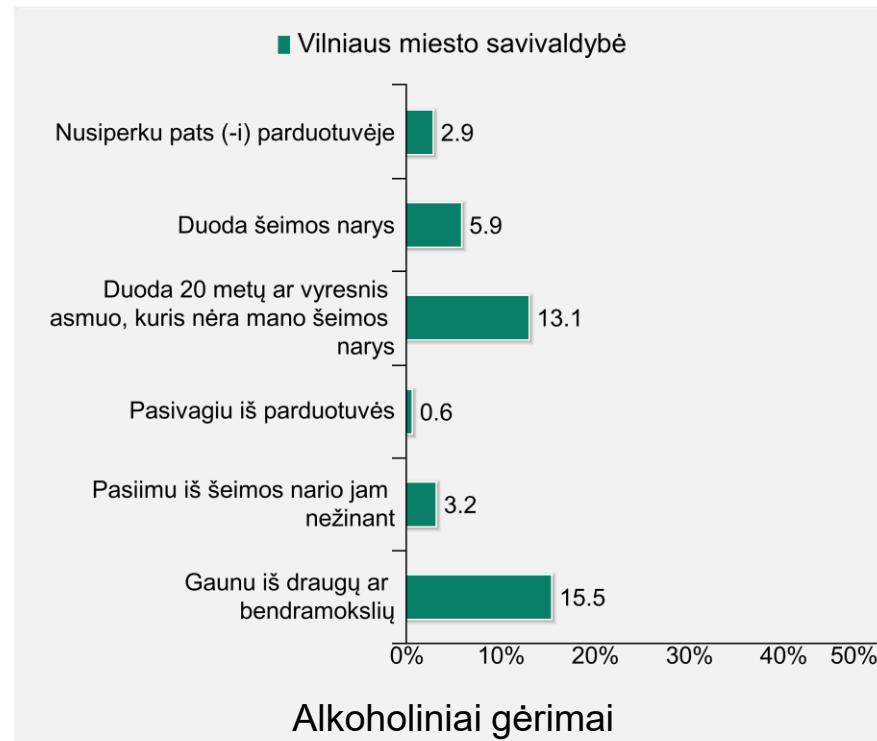
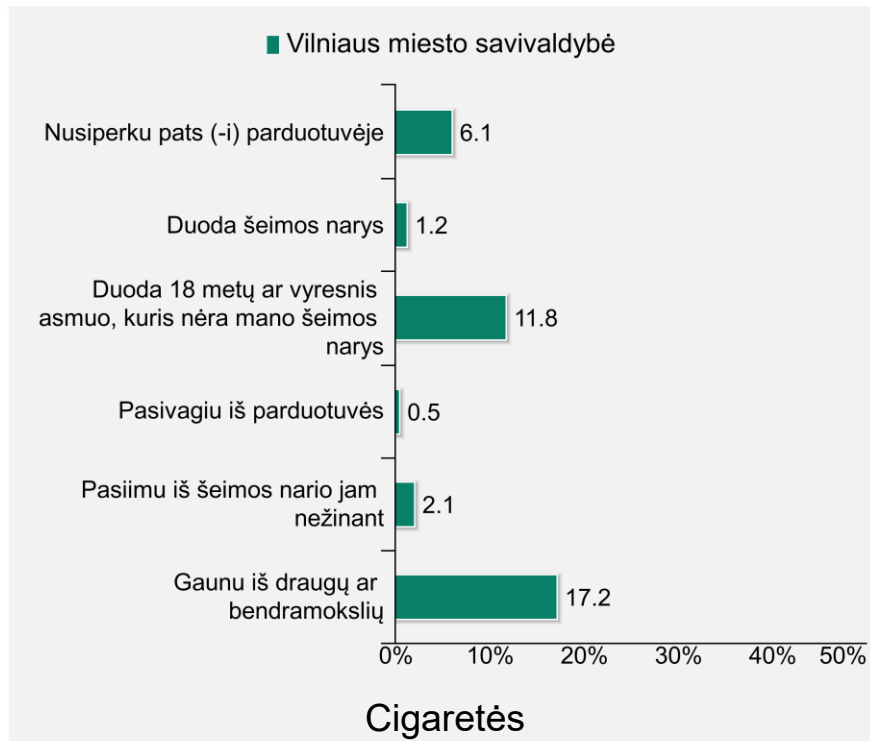
Mokiniai, nors kartą gyvenime vartoję toliau nurodytas nelegalias medžiagas

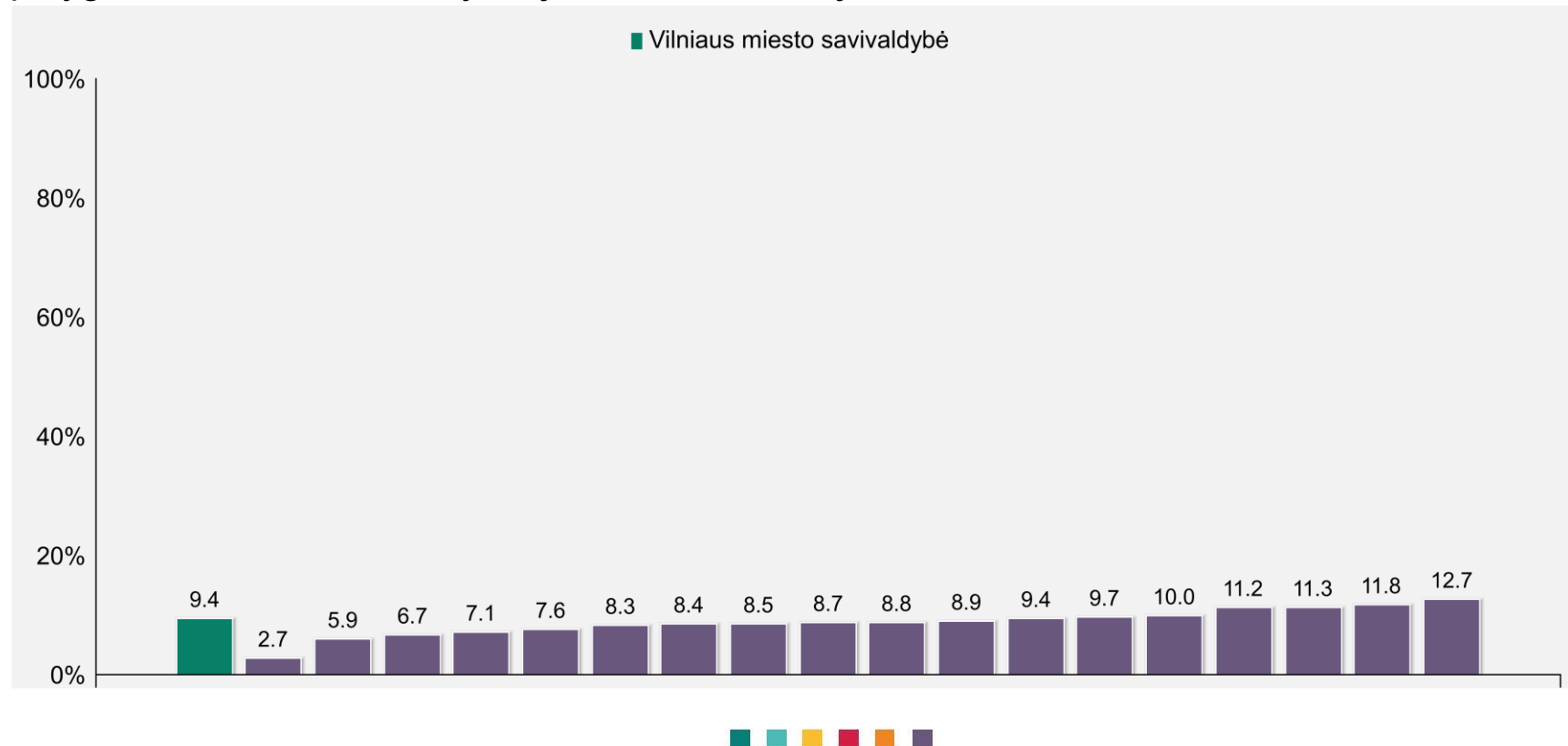
Mokiniai, nors kartą gyvenime vartoję toliau nurodytas nelegalias medžiagas

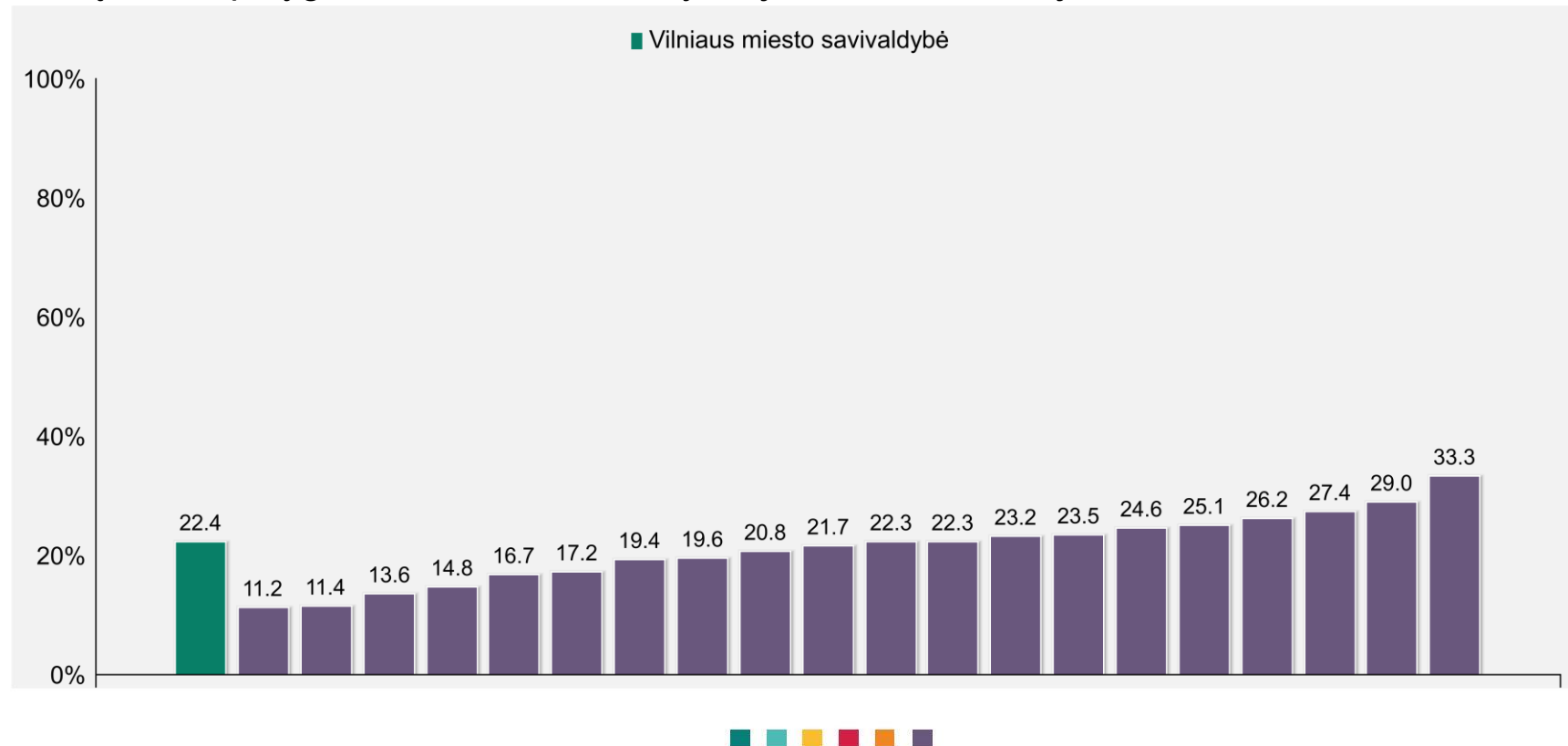
Mokiniai, nurodę, kad kartais ar dažnai iš toliau nurodytų šaltinių gauna cigarečių ir alkoholio

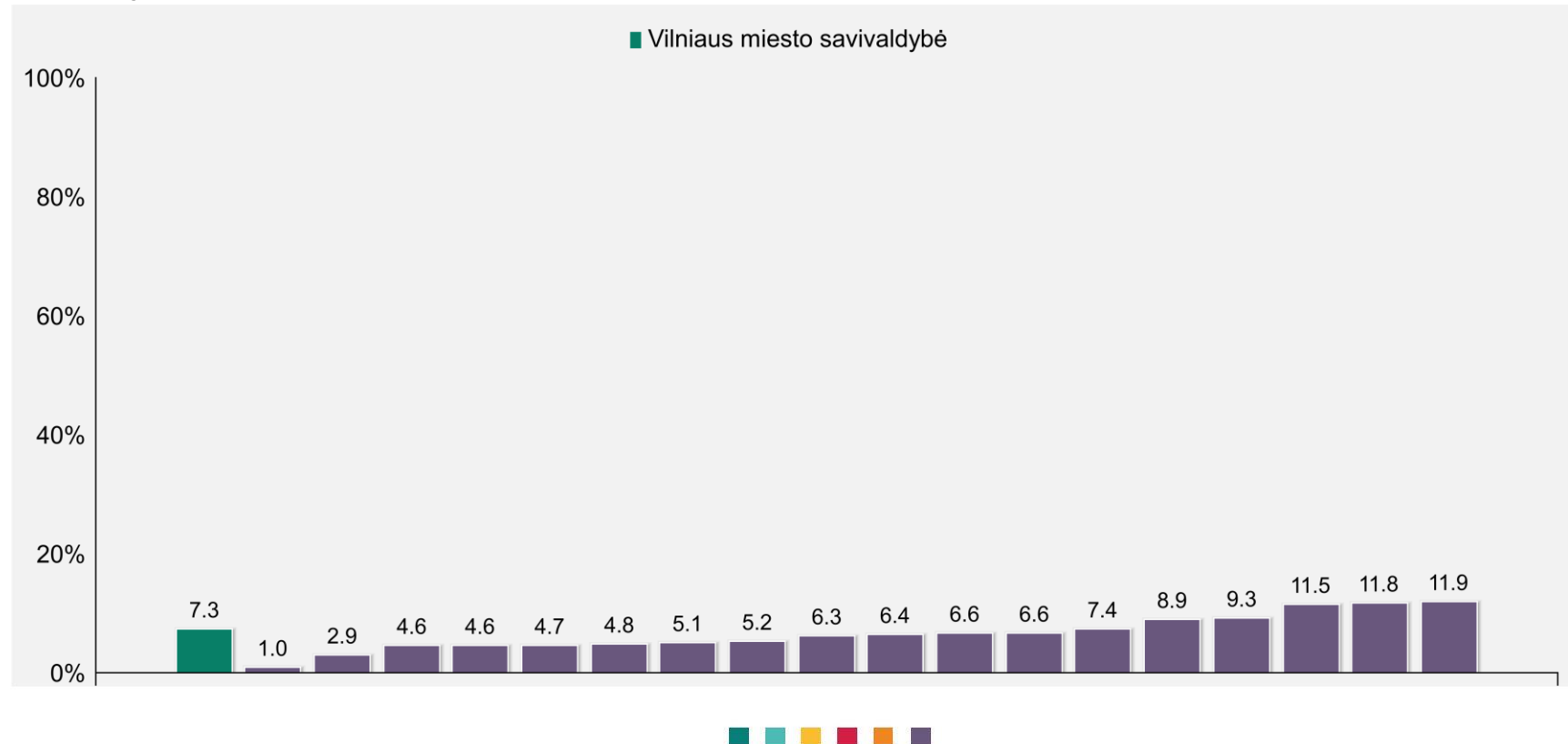
Mokiniai, rūkę cigaretas vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų. Aklas palyginimas su kitomis dalyvaujančiomis seniūnijomis

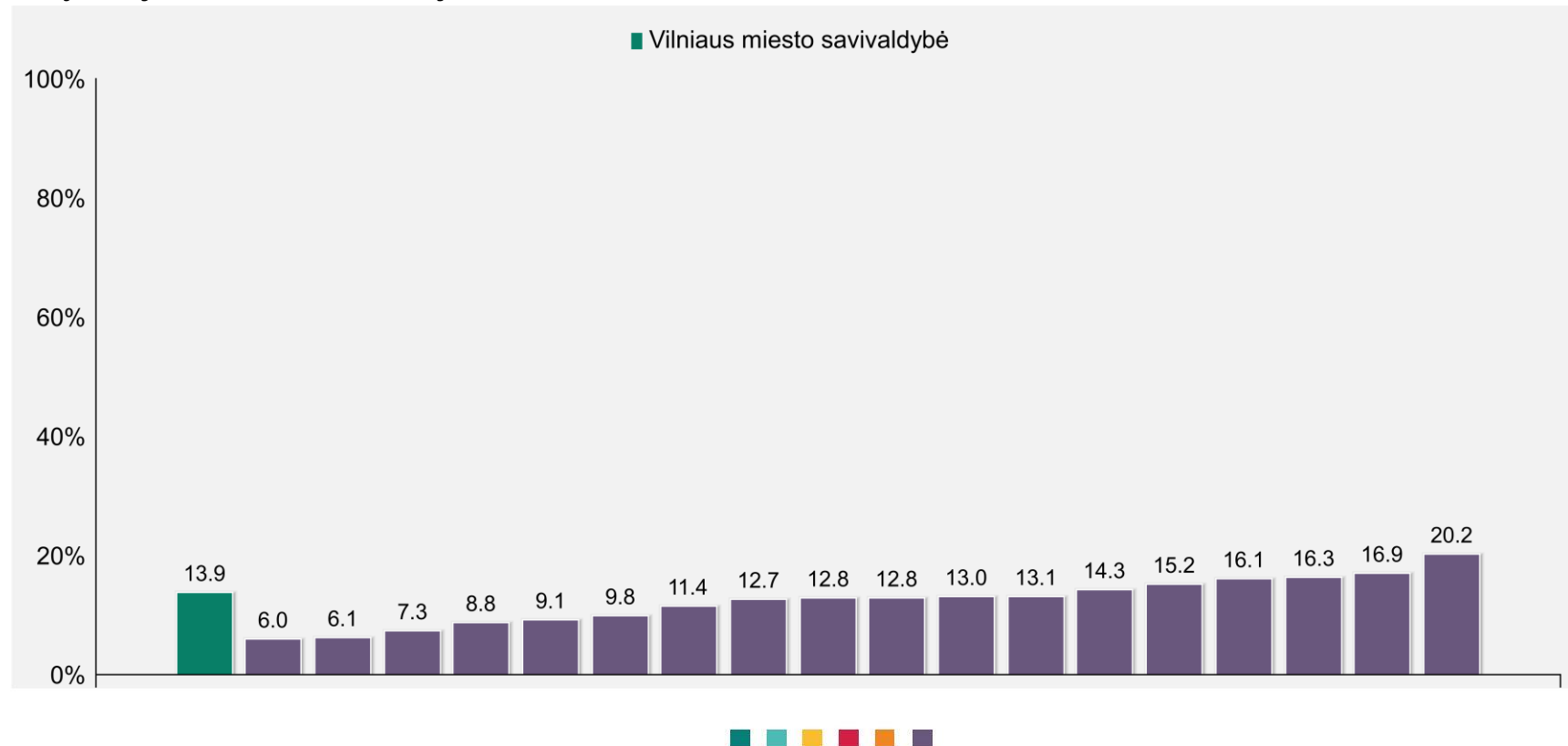
Mokiniai, rūkę elektronines cigaretes vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų. Aklas palyginimas su kitomis dalyvaujančiomis seniūnijomis

Mokiniai, kurie buvo apsvaigę (girti) nuo alkoholio vieną ar daugiau kartų per pastarąsias 30 dienų. Aklas palyginimas su kitomis dalyvaujančiomis seniūnijomis

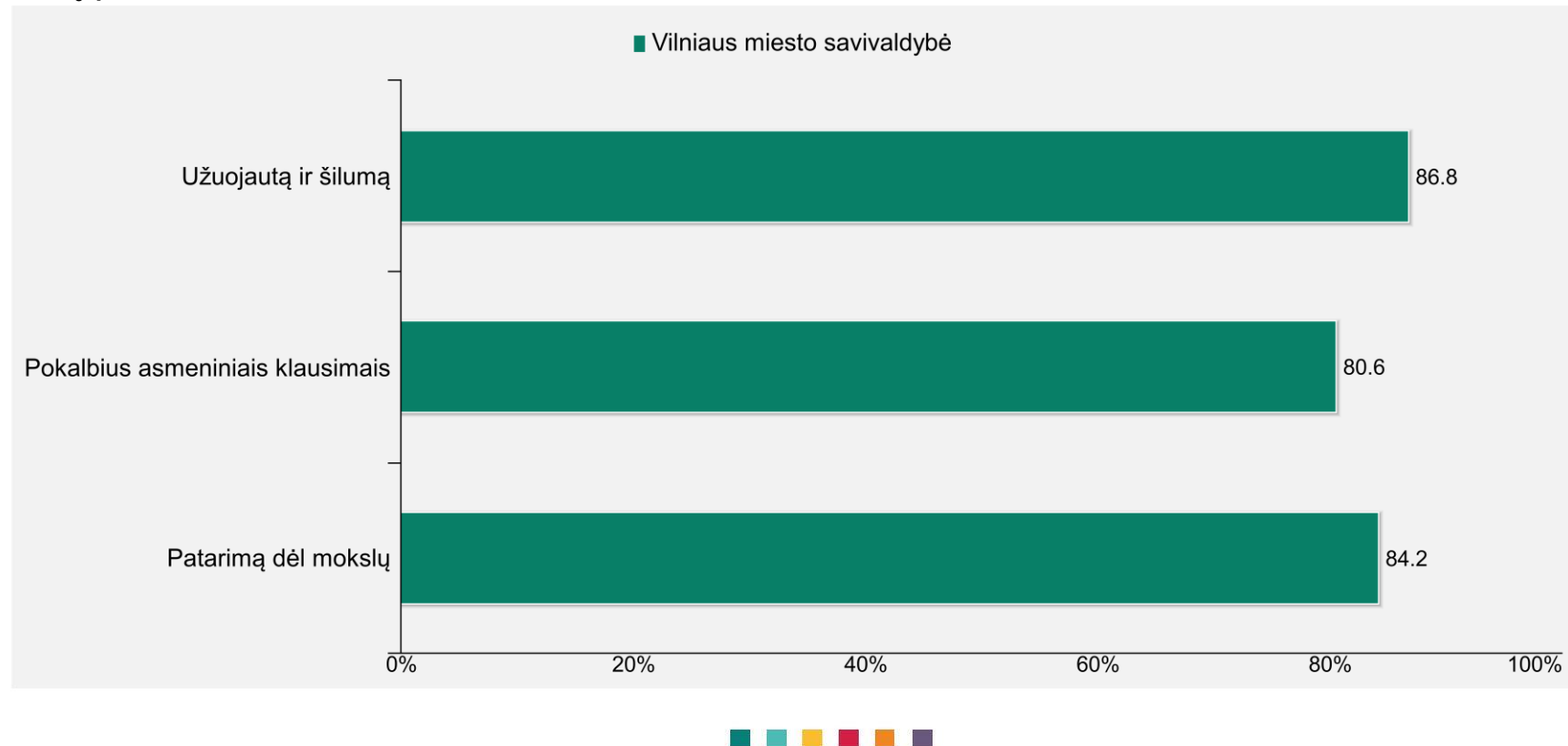
Mokiniai, vartoję kanapių nors kartą gyvenime. Aklas palyginimas su kitomis dalyvaujančiomis seniūnijomis

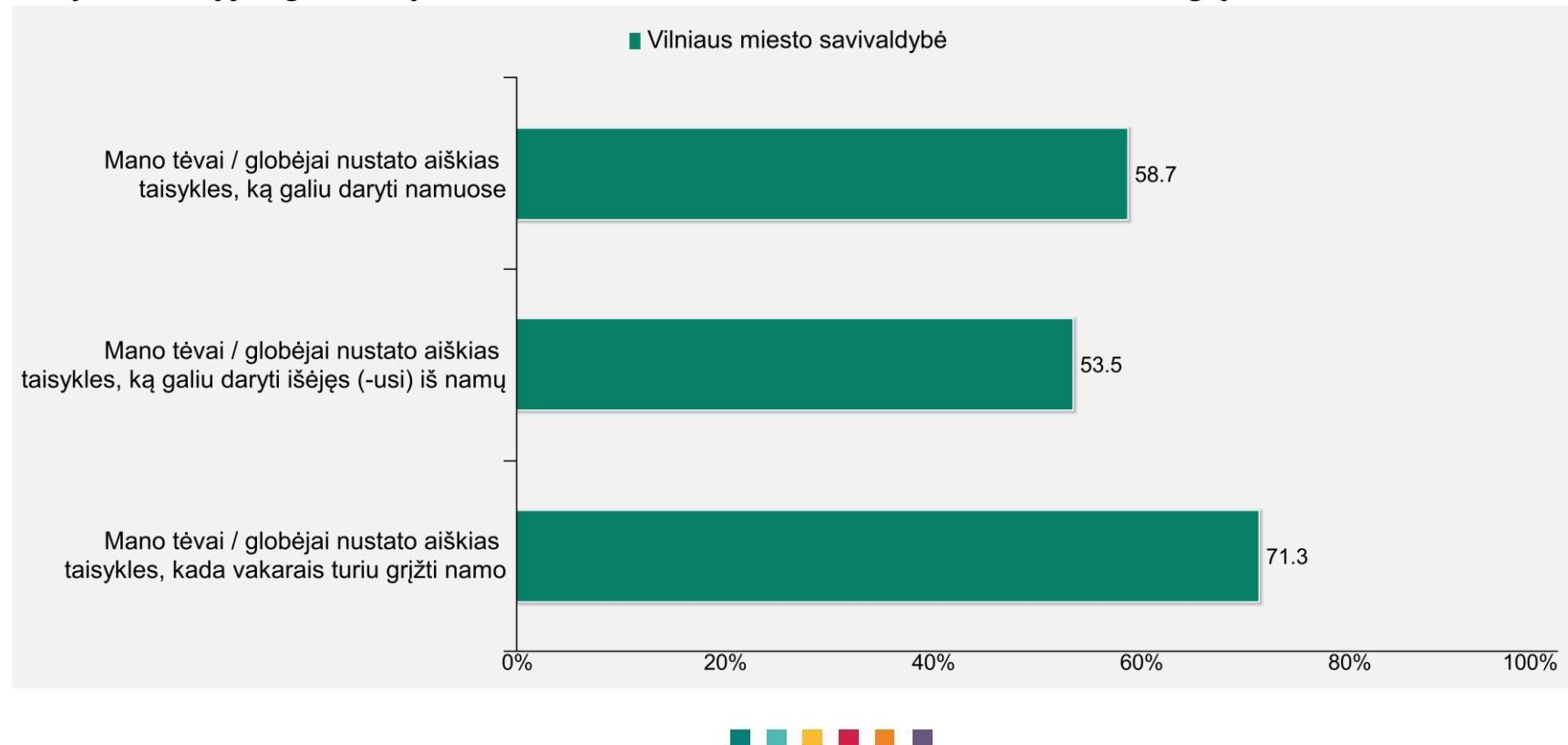
Šeima

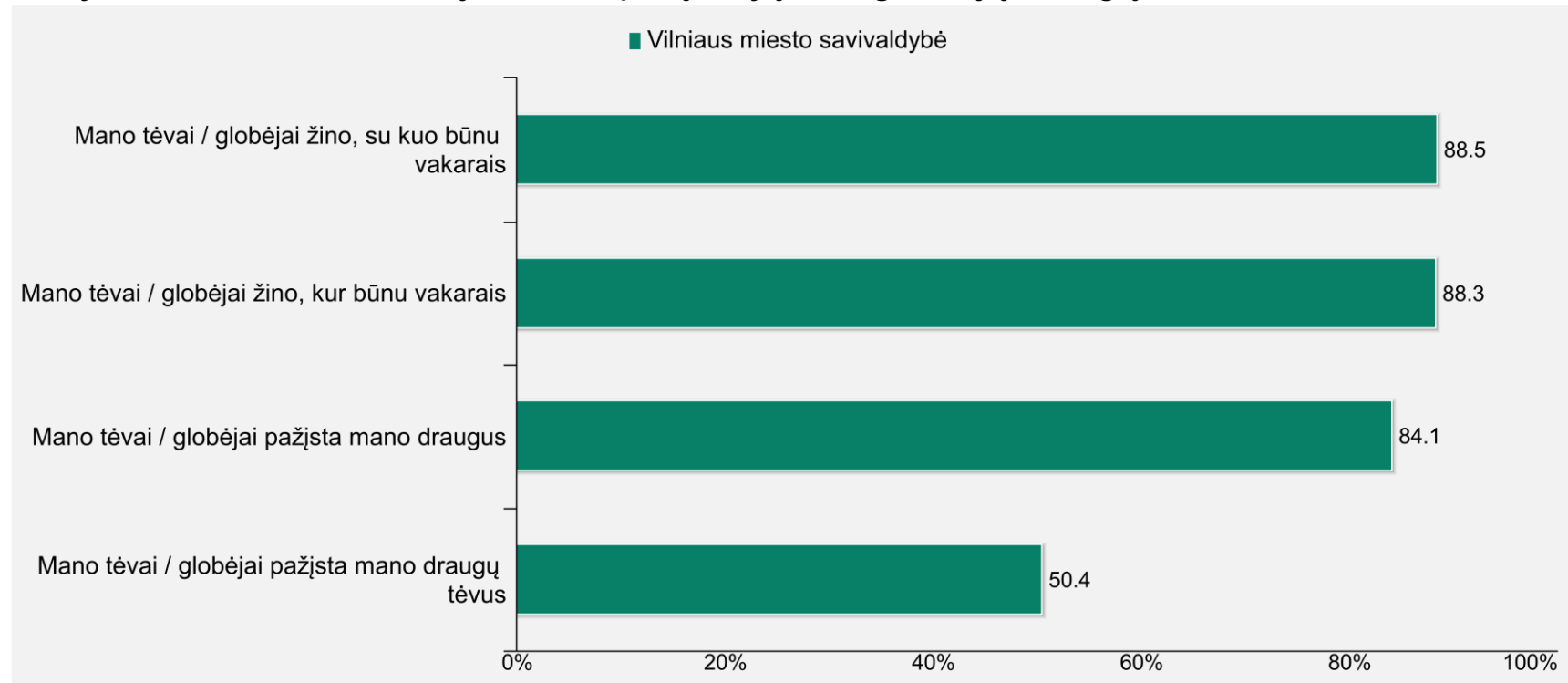
Mokiniai, nurodę, kad jiems yra gana arba labai lengva sulaukti toliau nurodytos tėvų paramos

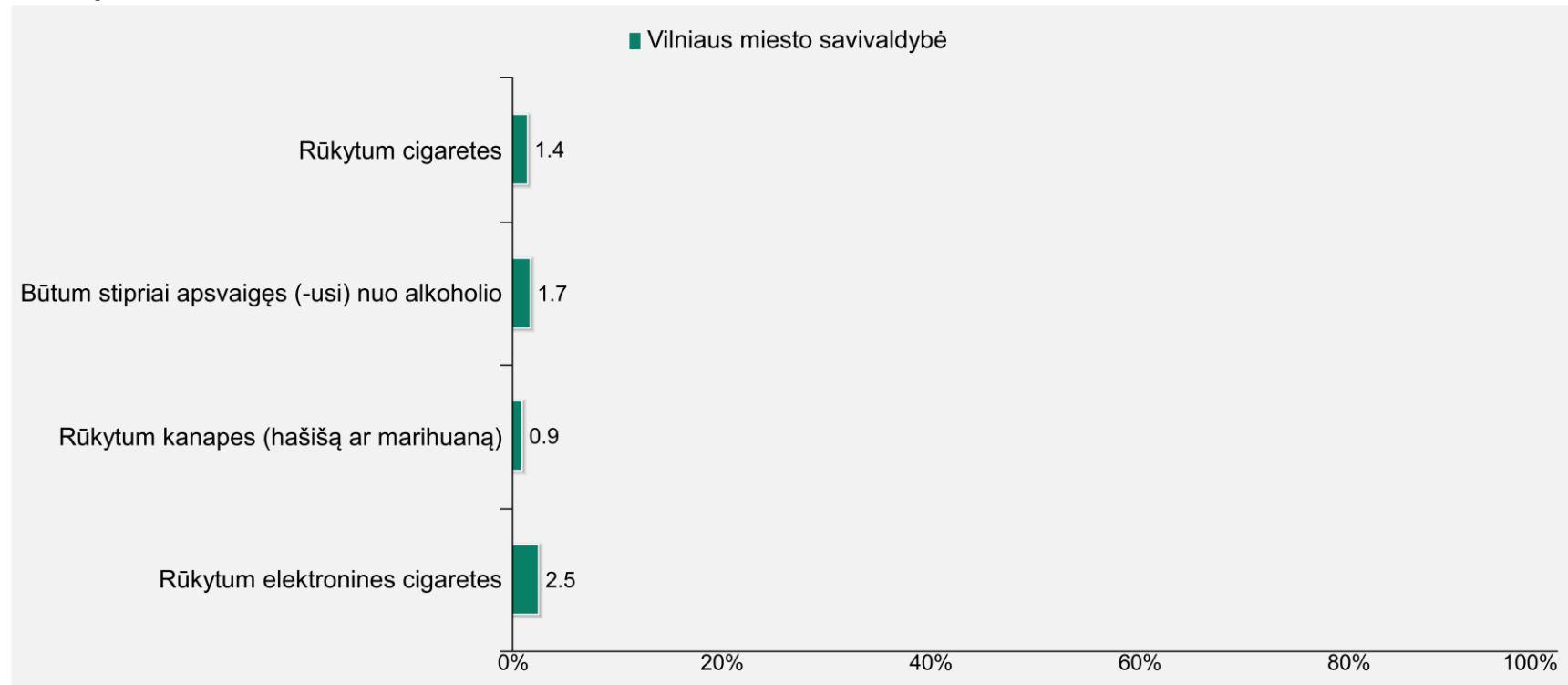
Mokiniai, nurodę, kad jiems gana arba labai tinka teiginys, jog jų tėvai nustato taisykles, ką jie gali daryti namuose, ne namuose ir kada vakare turi grįžti namo

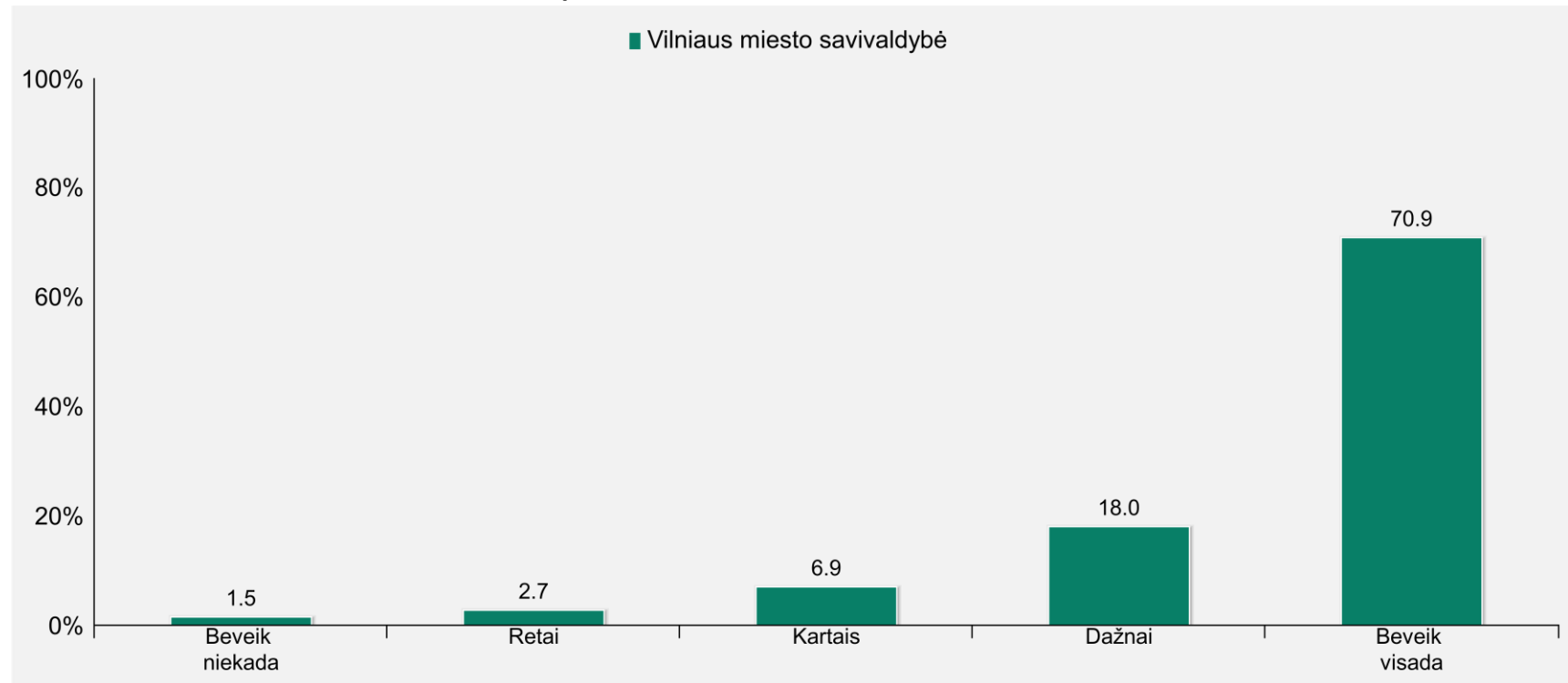
Mokiniai, nurodę, kad jiems gana arba labai tinka teiginys, jog jų tėvai žino, su kuo jie būna vakarais, kur jie būna, pažįsta jų draugus ir jų draugų tėvus

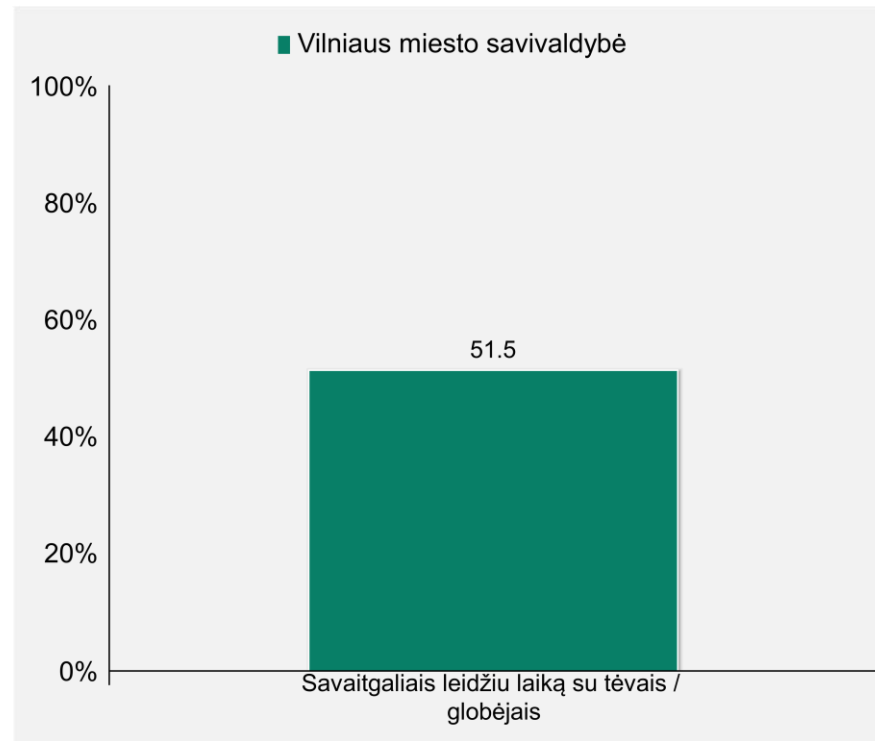
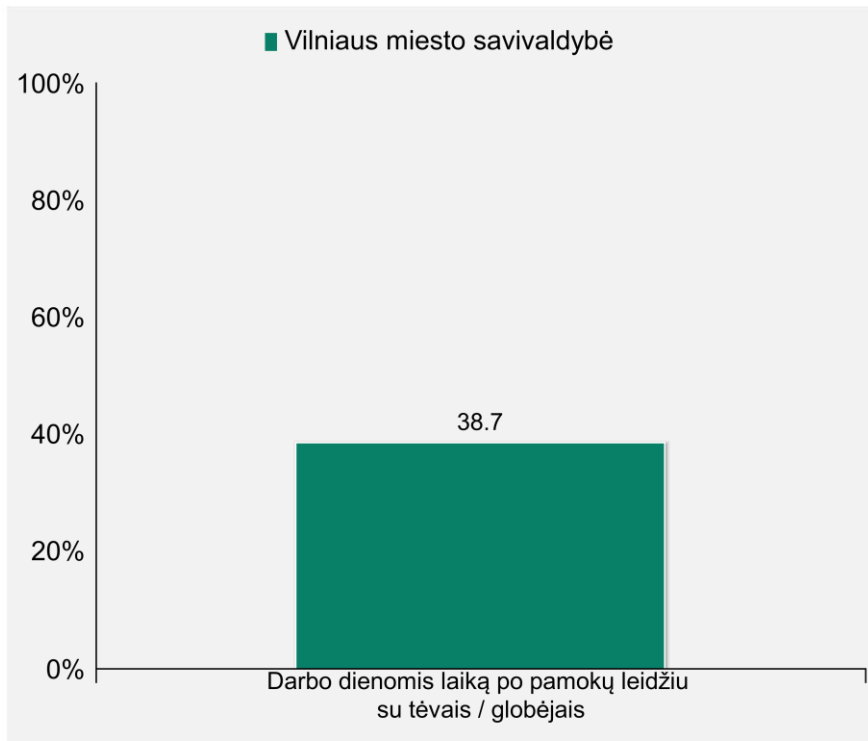
Numanoma tėvų reakcija į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą: mokiniai, numanantys, kad jų tėvams nerūpėtų toliau nurodytų tam tikrų medžiagų vartojimas

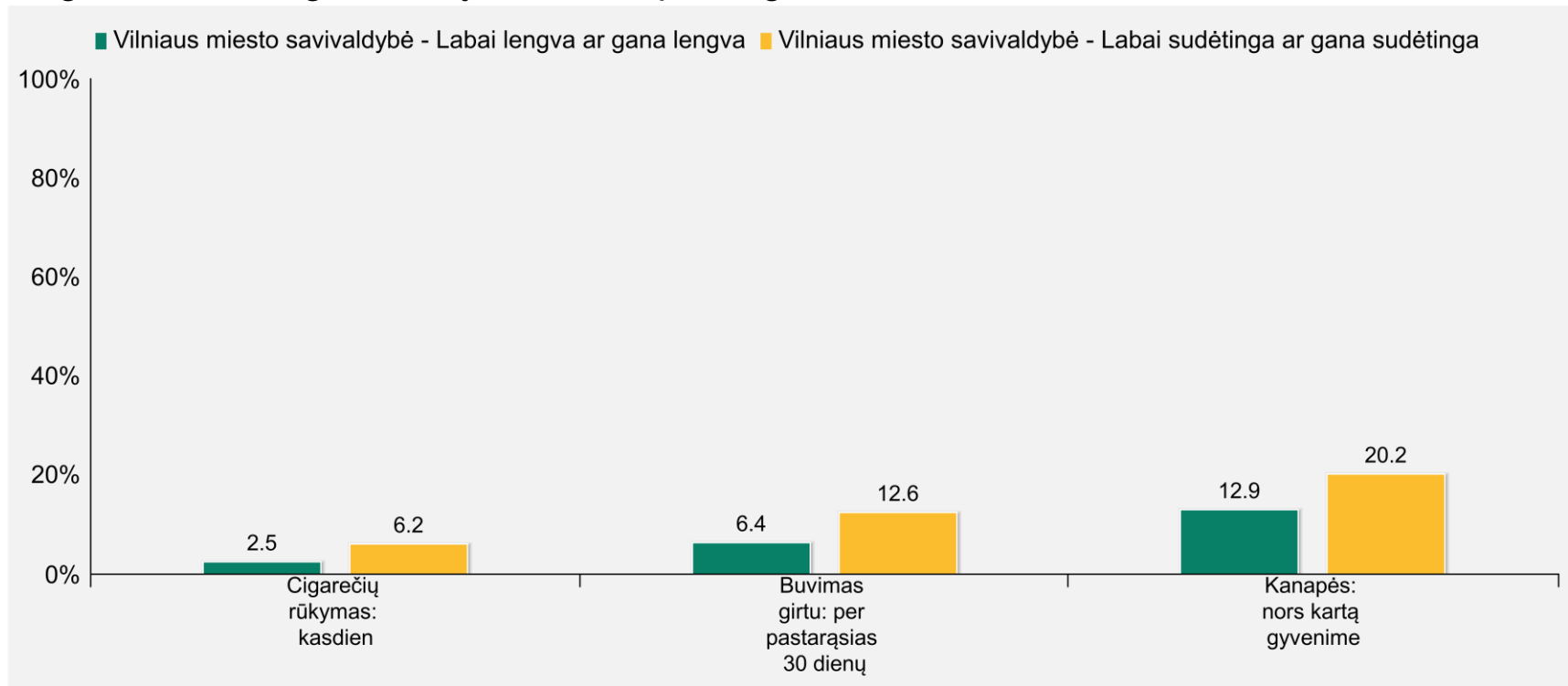
Mokiniai, teigiantys, kad jų tėvai žino, kur jie būna šeštadienio vakarais (nuo beveik niekada iki beveik visada)

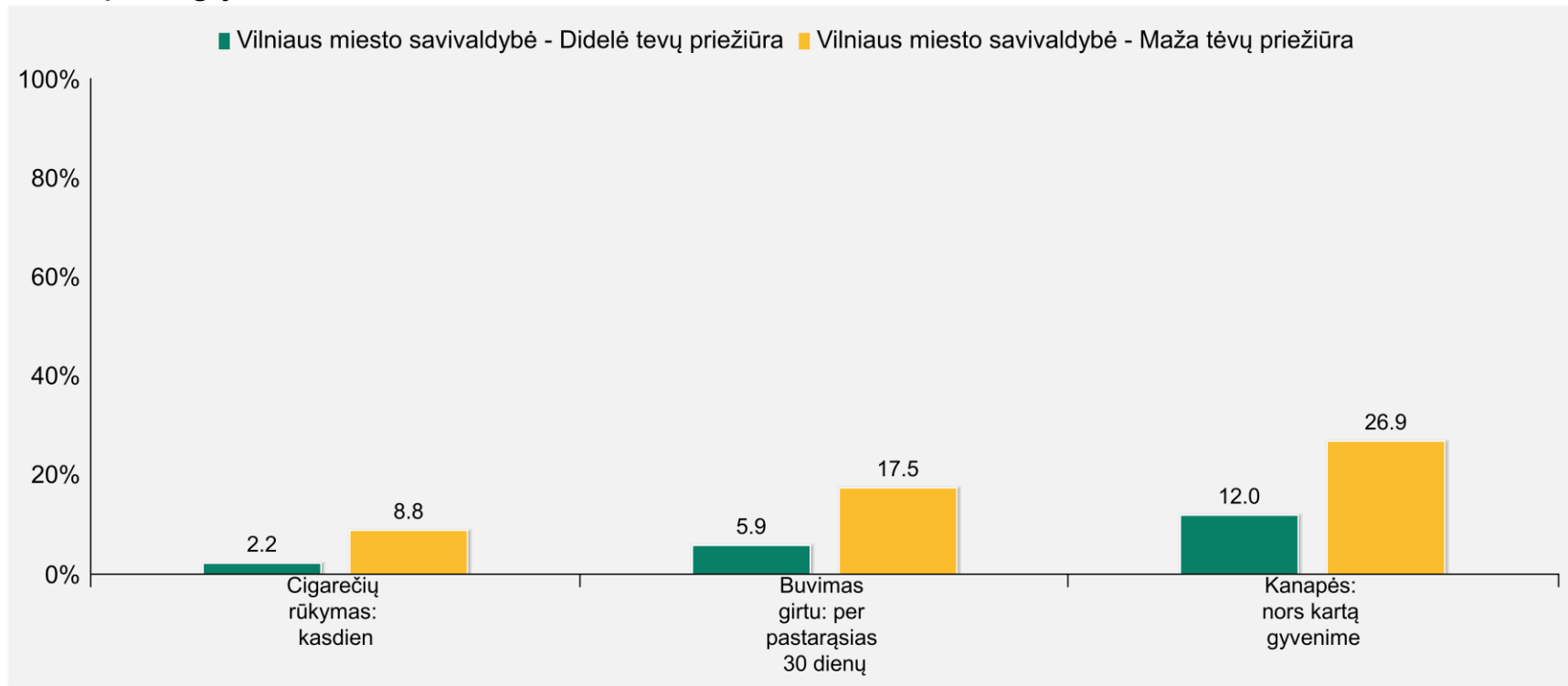
Mokiniai, dažnai arba visada darbo dienomis ir savaitgaliais leidžiantys laiką su tėvais

Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal tai, kaip, mokinių nuomone, lengva ar sudėtinga iš tėvų sulaukti rūpestingumo ir šilumos

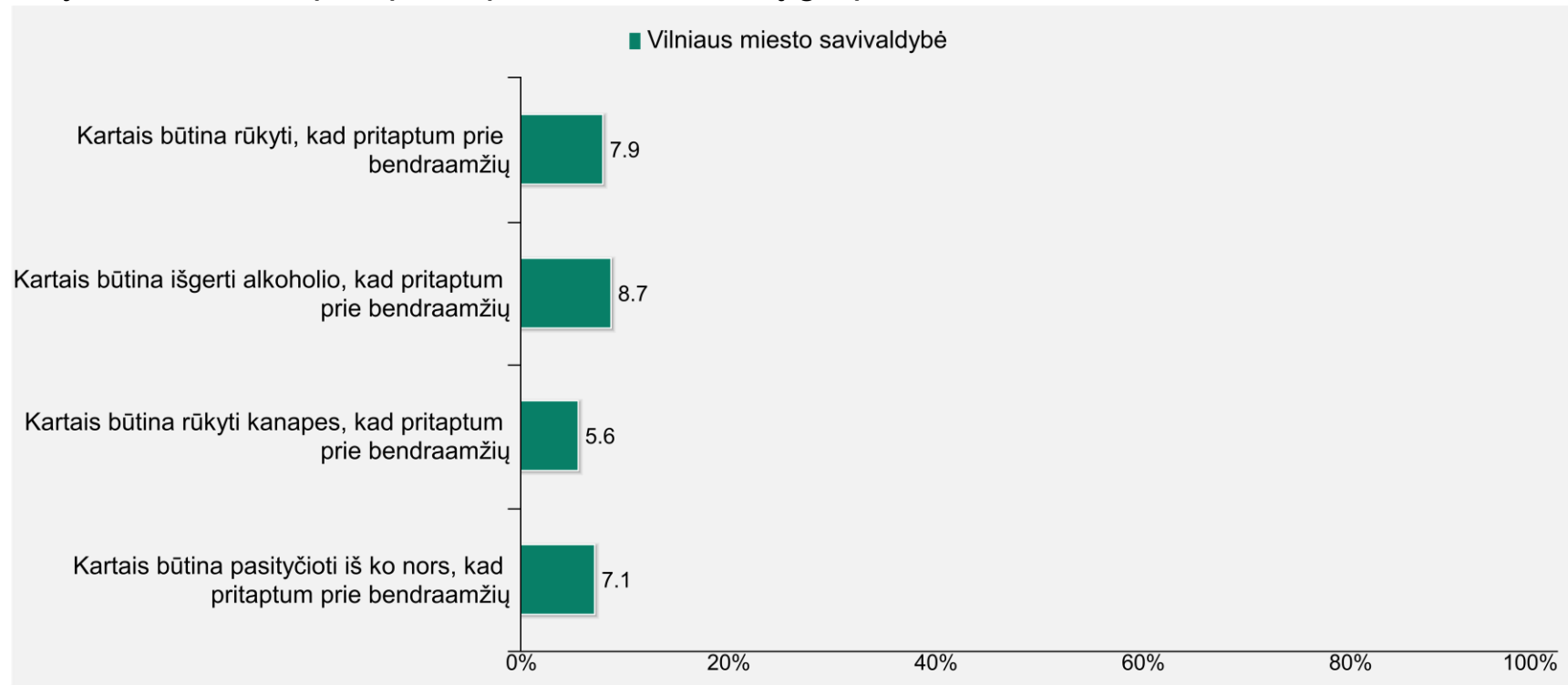
Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal tėvų žinojimą, kur vakarais
būna paauglys

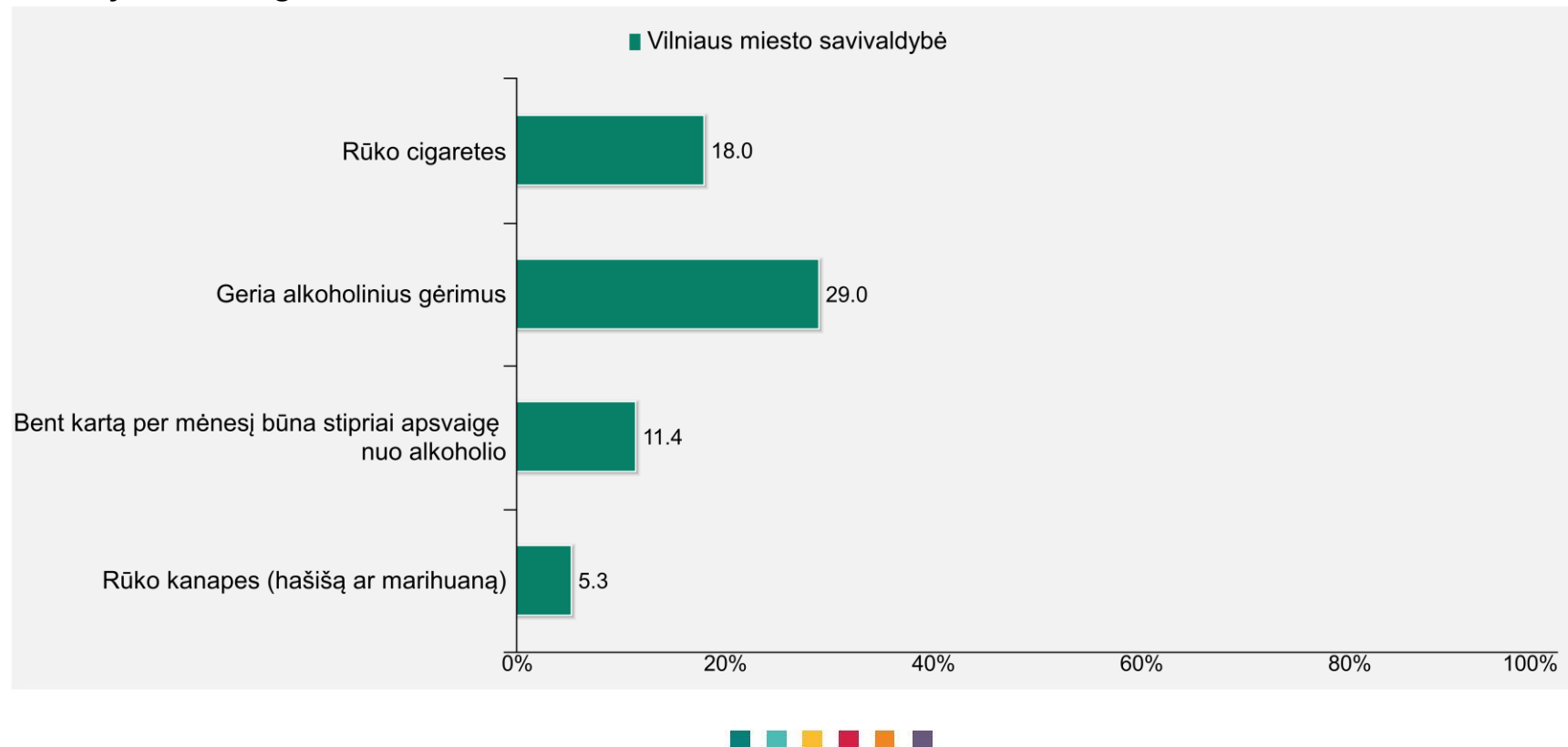
Bendraamžių grupės

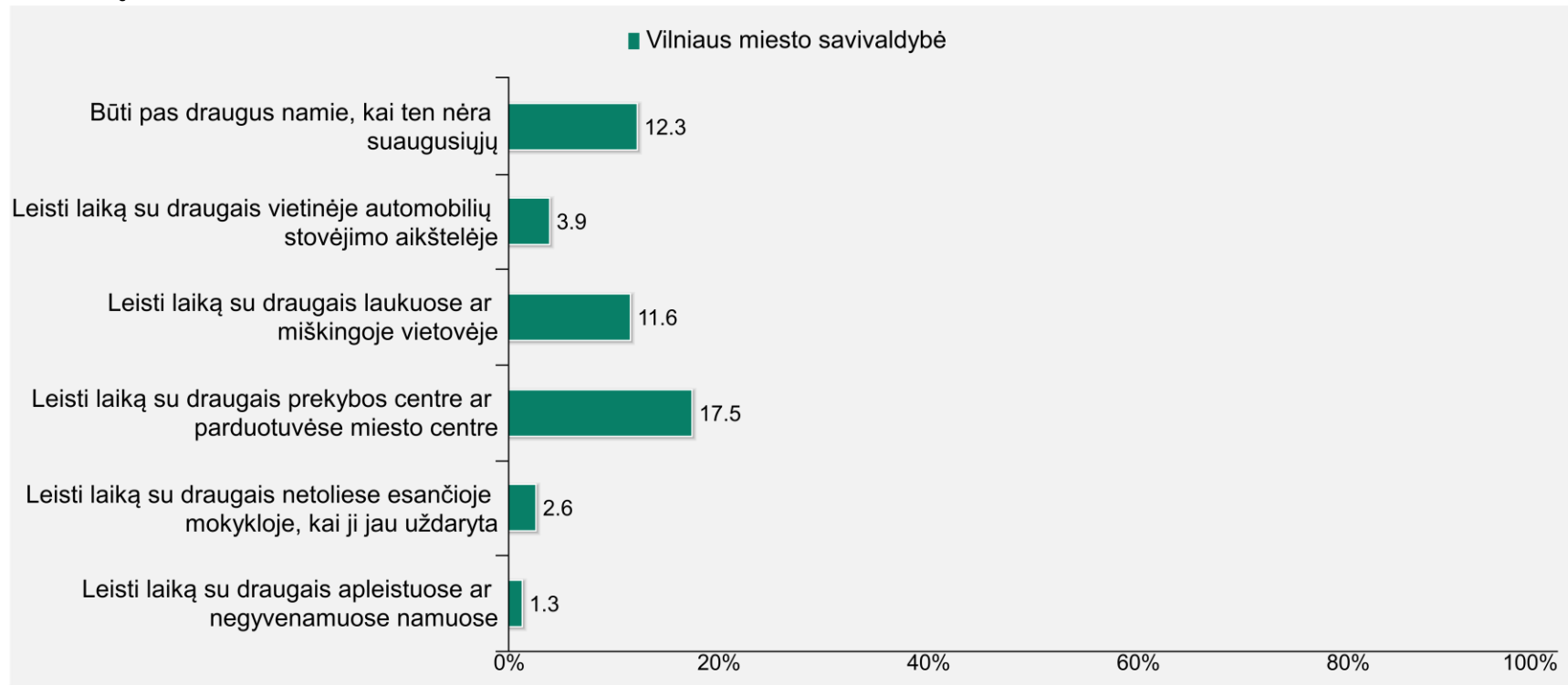
Mokiniai, sutinkantys arba labai sutinkantys, kad reikia daryti toliau išvardintus dalykus, tam kad pritaptum prie bendraamžių grupės

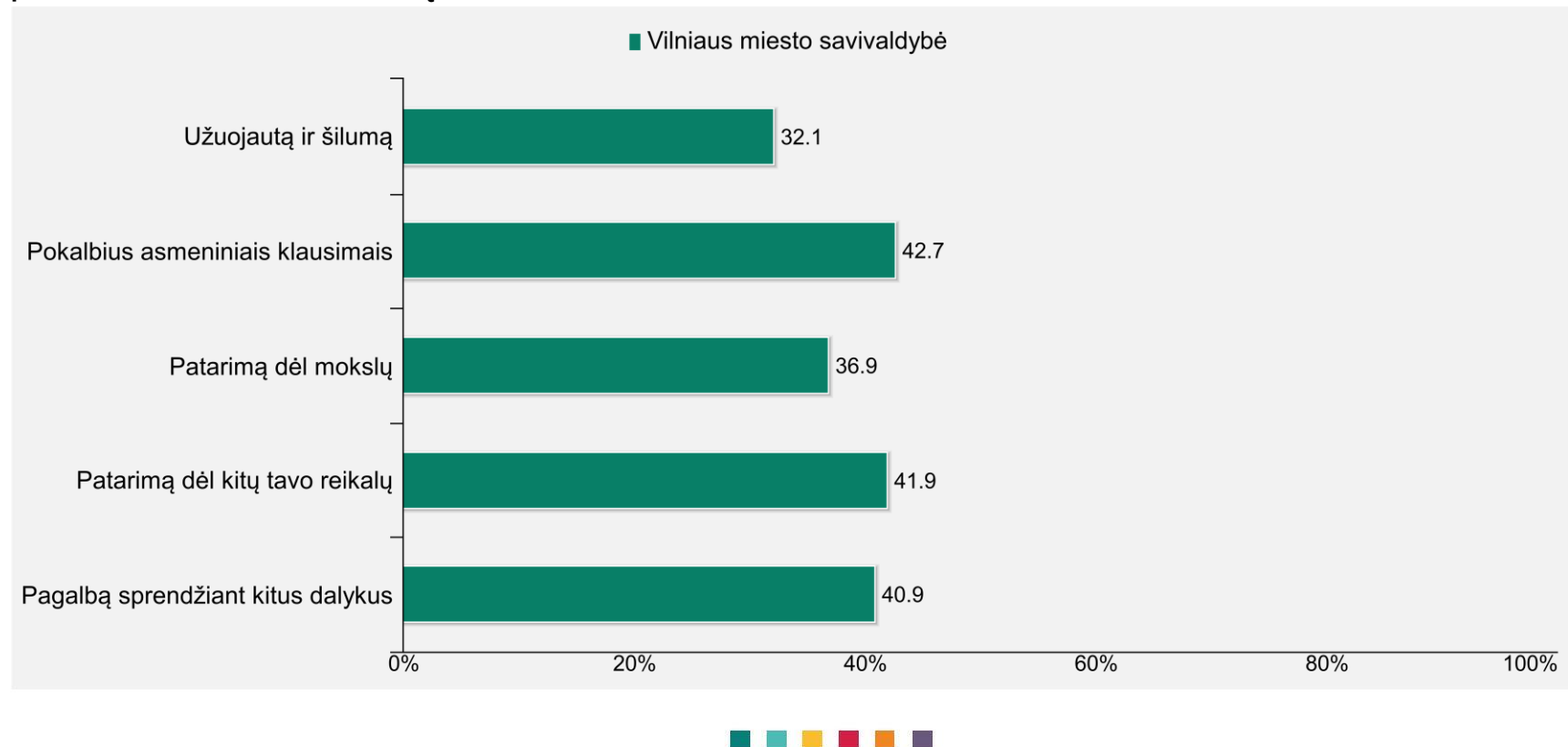
Mokiniai, nurodę, kad dauguma arba beveik visi jų draugai užsiima toliau nurodyta rizikinga veikla

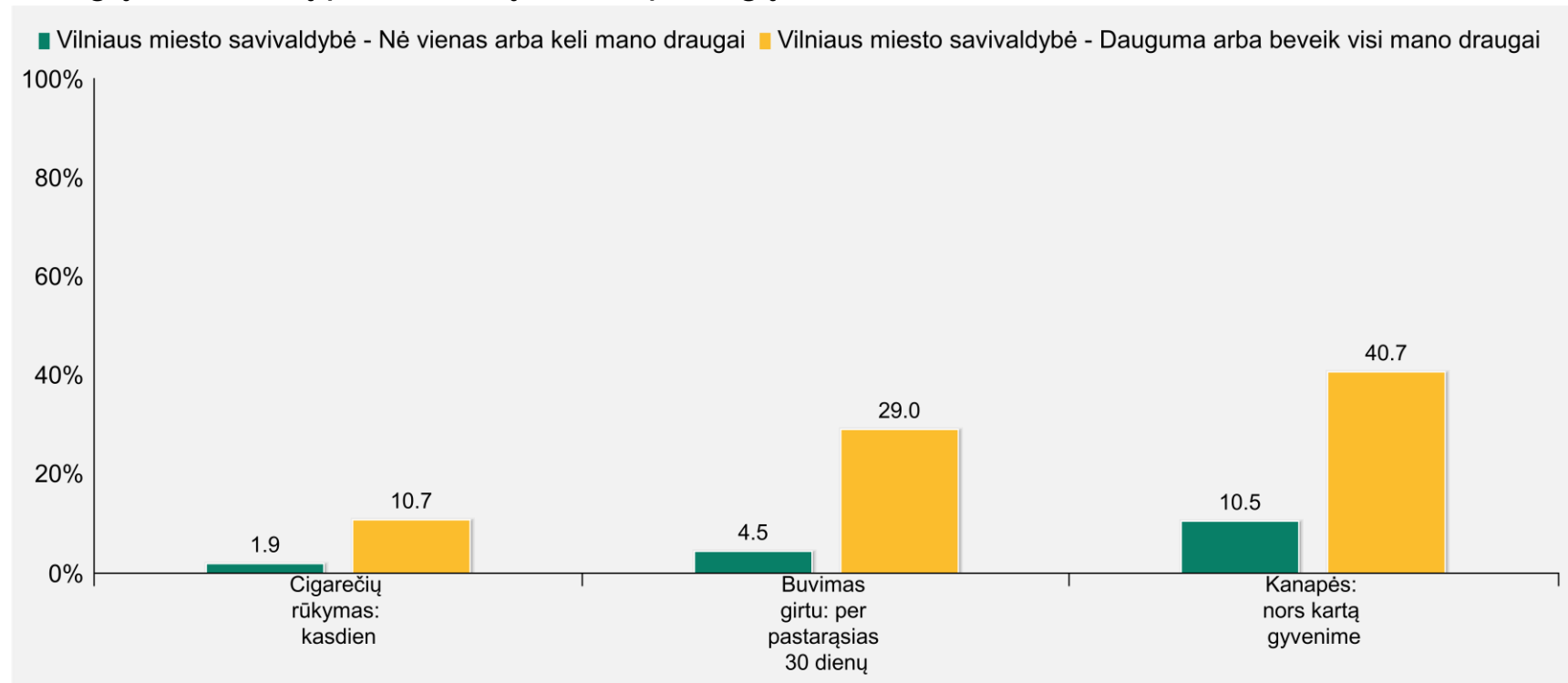
Mokiniai, nurodę, kad toliau išvardintas veiklas su draugais daro vieną kartą per savaitę ar dažniau

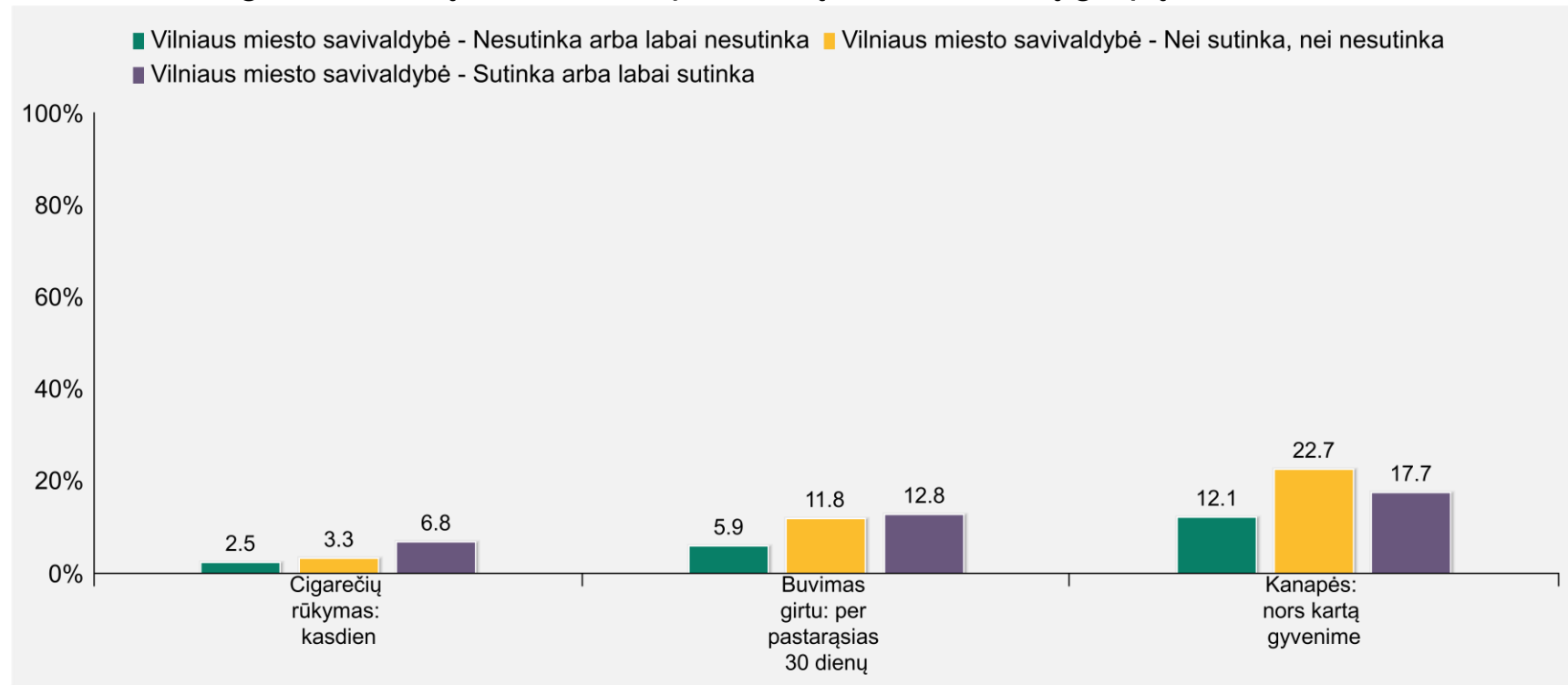
Mokiniai, kurie nurodė, kad yra gana arba labai lengva sulaukti toliau nurodytos paramos iš bendraamžių

Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas dėl bendraamžių įtakos: kiek jūsų draugų bent kartą per mėnesį būna apsvaigę nuo alkoholio?

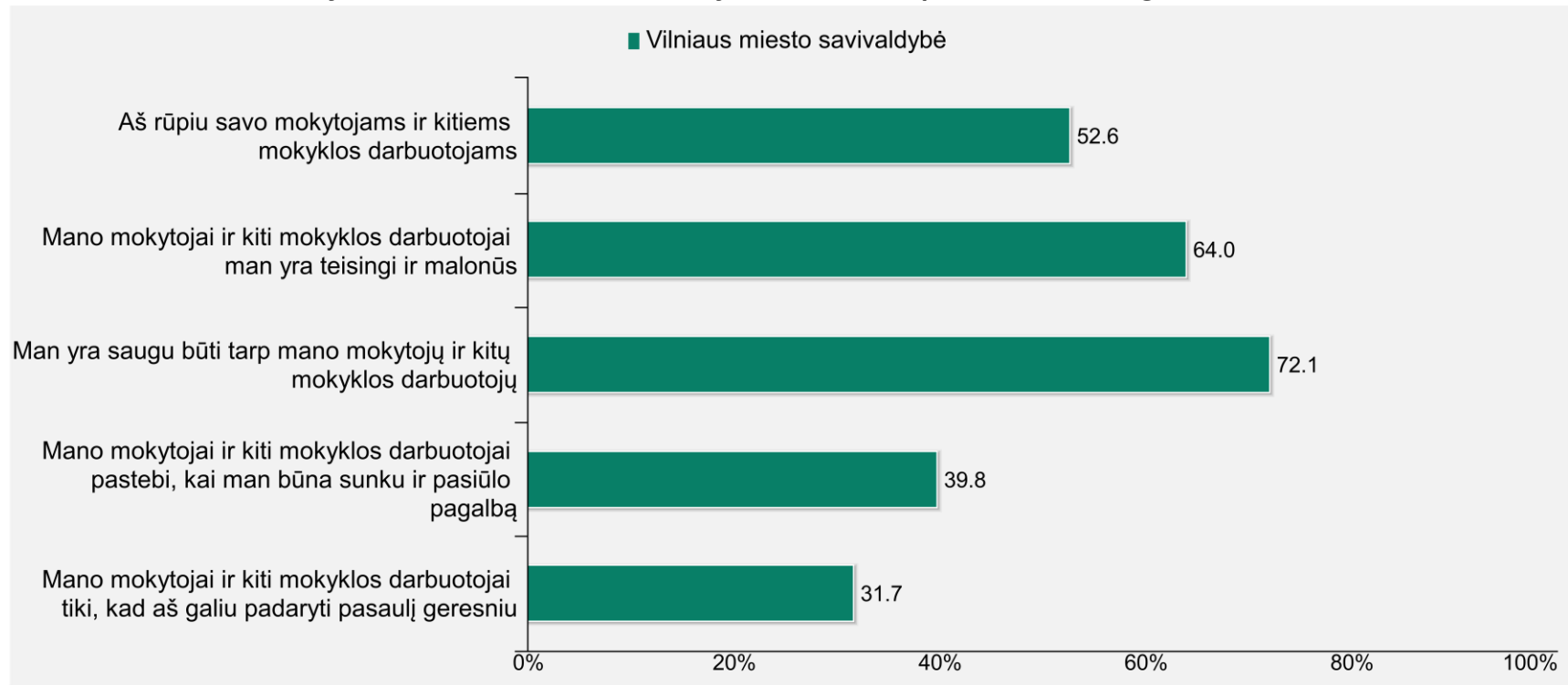
Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, pagal bendraamžių pripažinimą:
kartais reikia gerti alkoholį, kad būtum priimtas į bendraamžių grupę

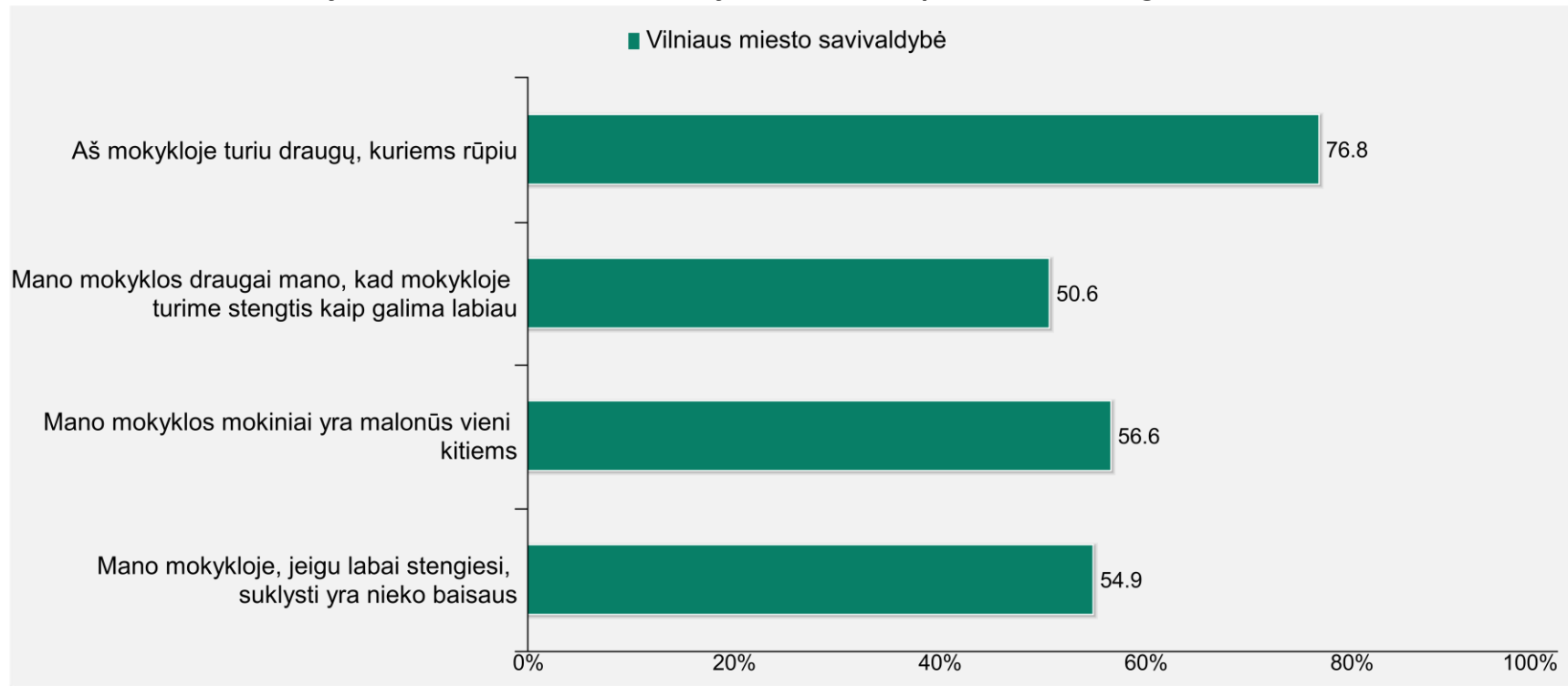

Mokykla

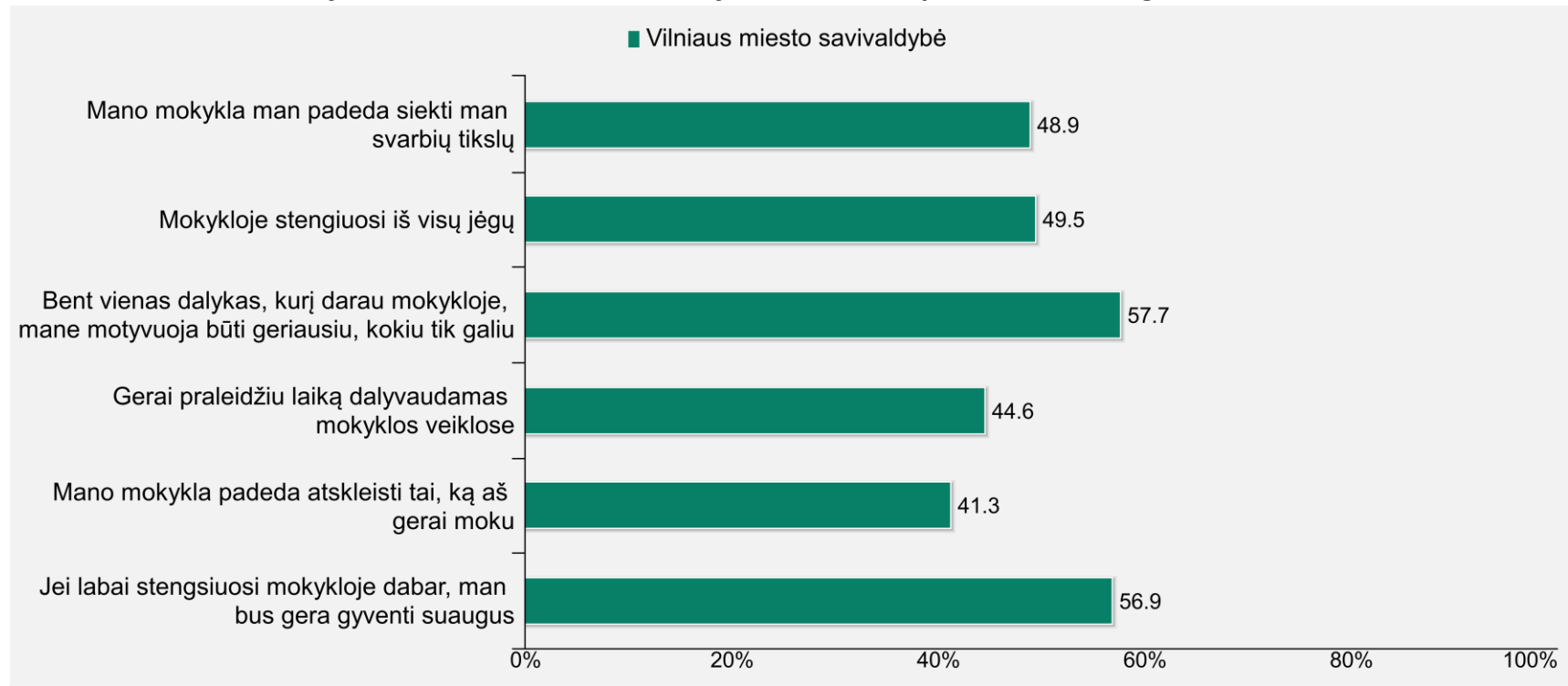
Mokiniai, sutinkantys arba labai sutinkantys su toliau pateiktais teiginiais

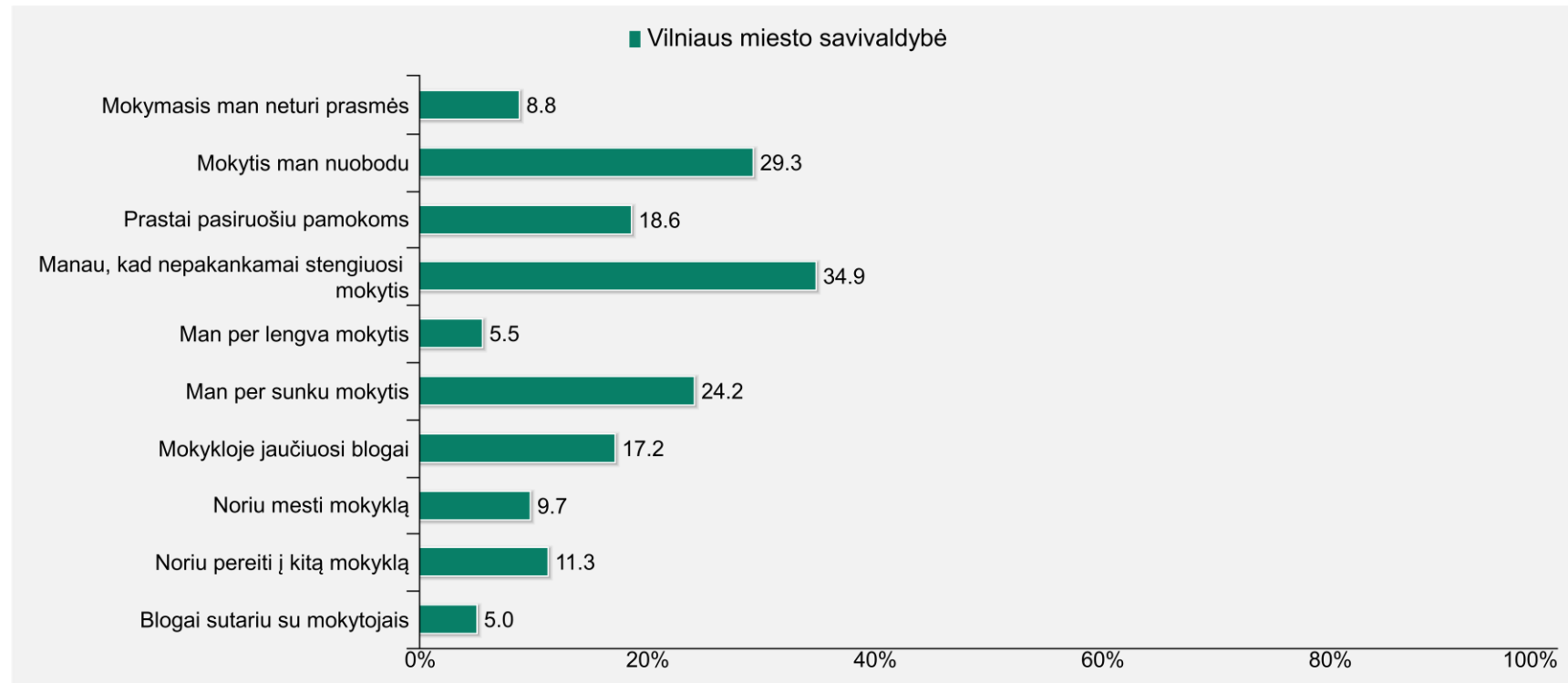
Mokiniai, sutinkantys arba labai sutinkantys su toliau pateiktais teiginiais

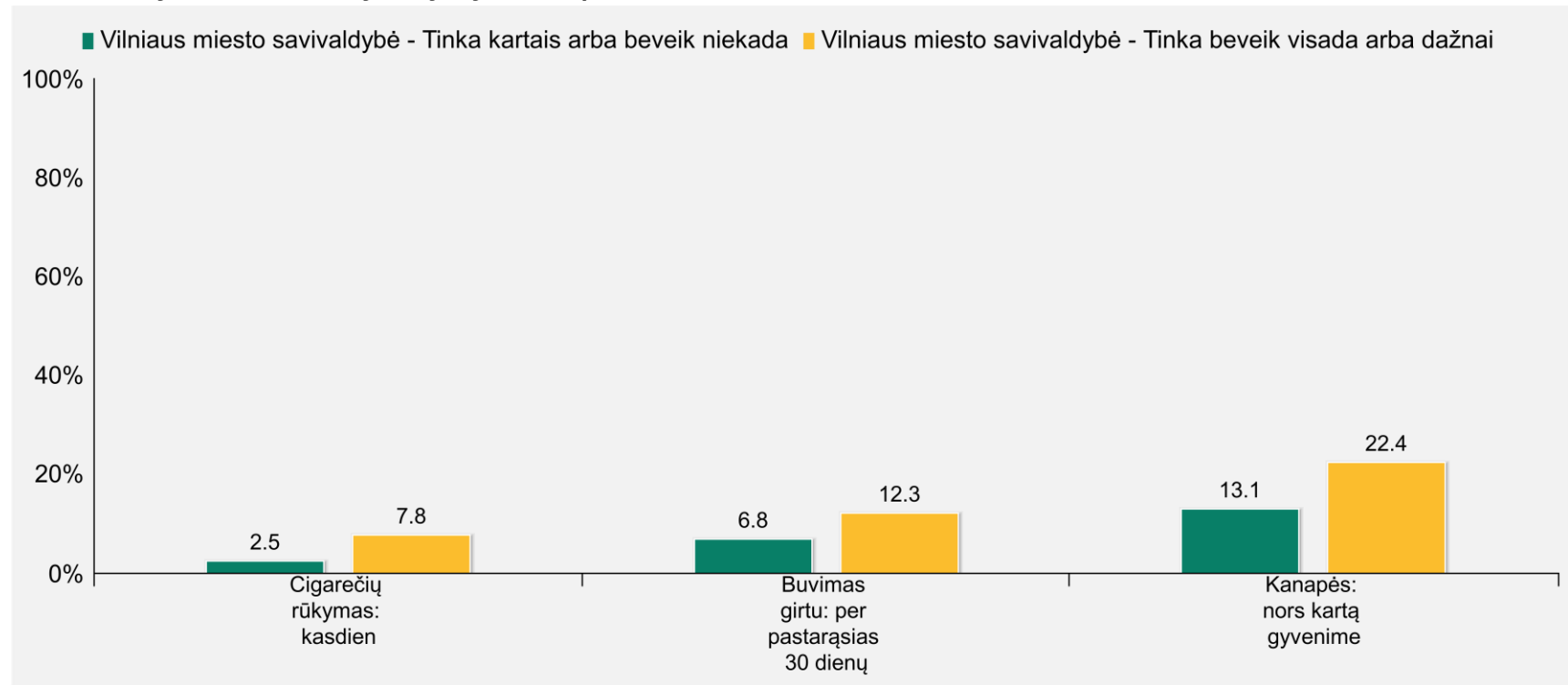
Mokiniai, sutinkantys arba labai sutinkantys su toliau pateiktais teiginiais

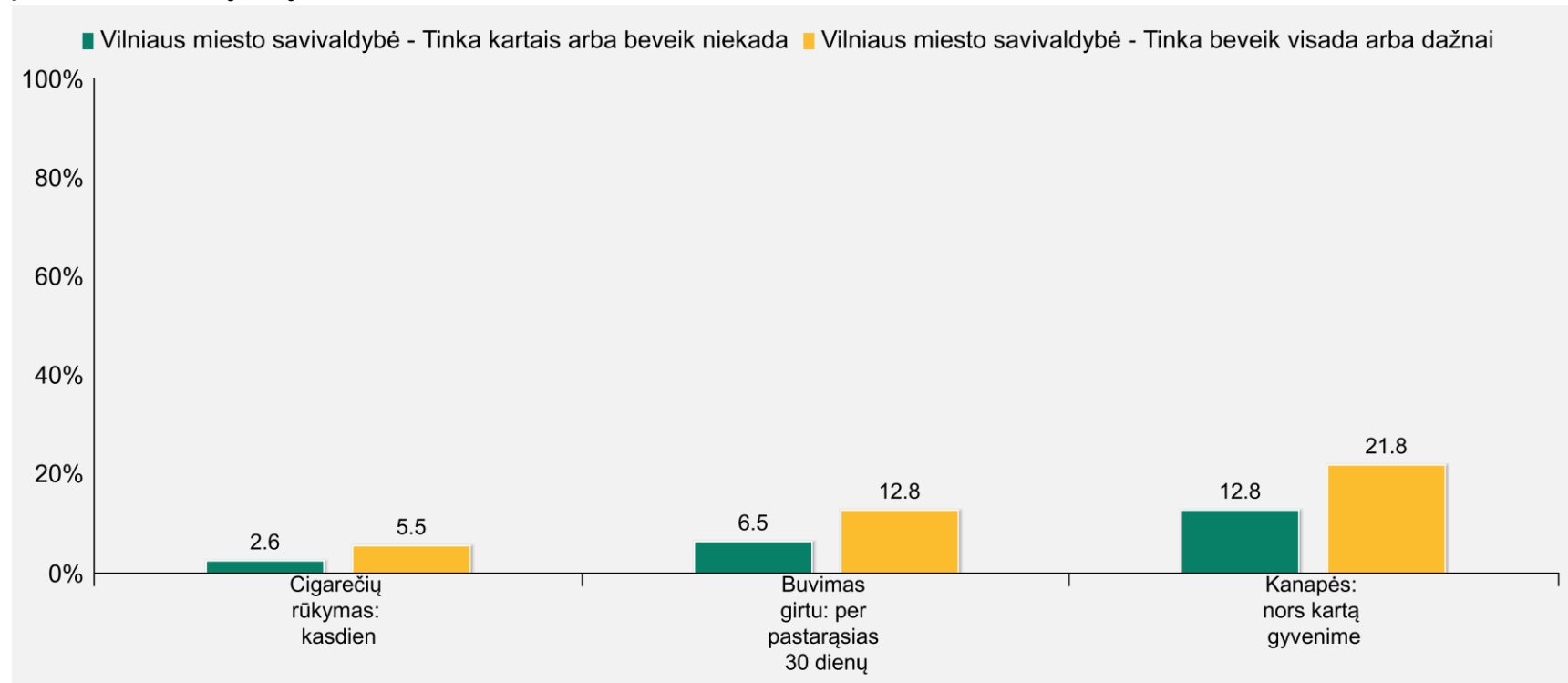
Mokiniai, nurodę, kad toliau pateikiamas požiūris į mokyklą / mokymąsi jiems
tinka dažnai arba visada

Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal požiūrį į mokyklą: manau, kad mokymasis mokykloje yra beprasmis

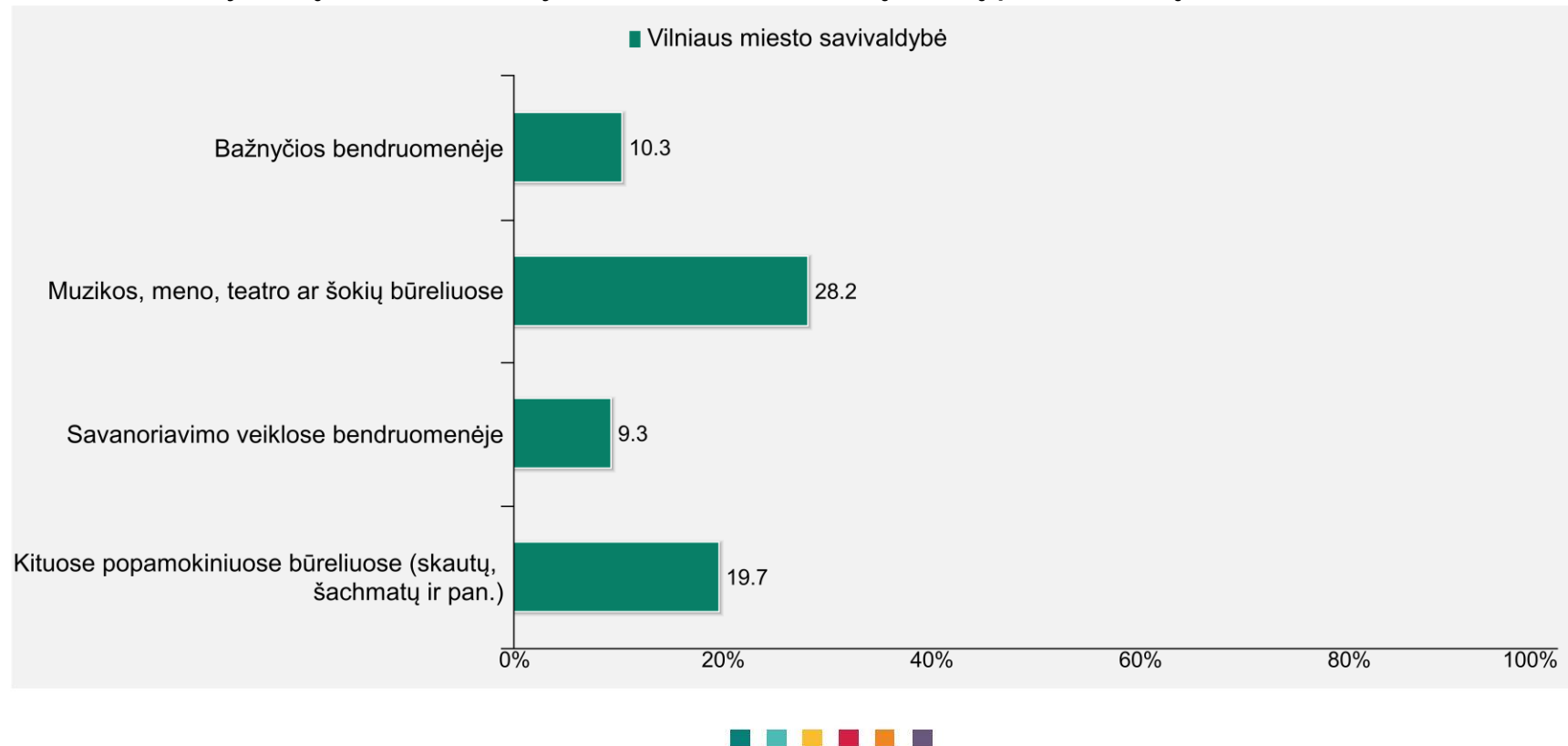
Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal požiūrį į mokyklą: noriu pakeisti mokyklą

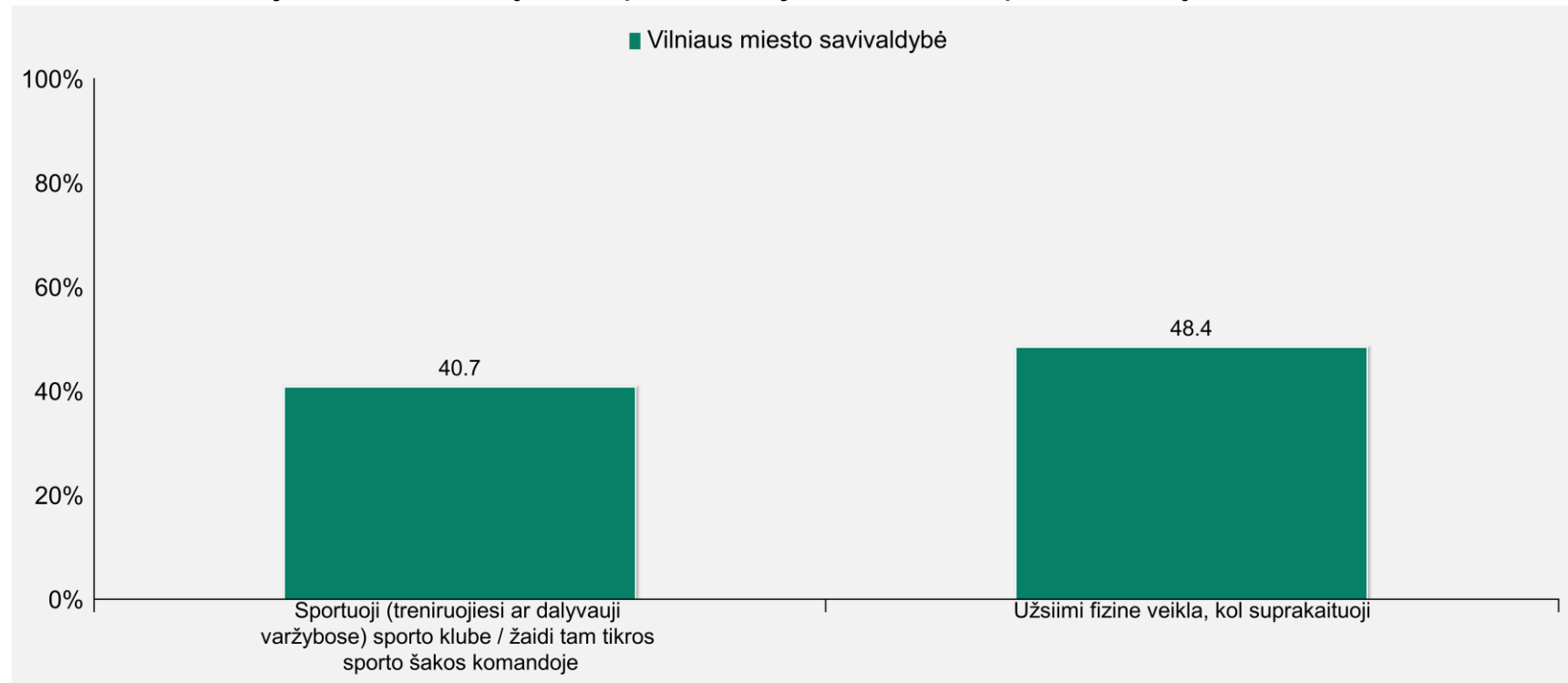
Laisvalaikis

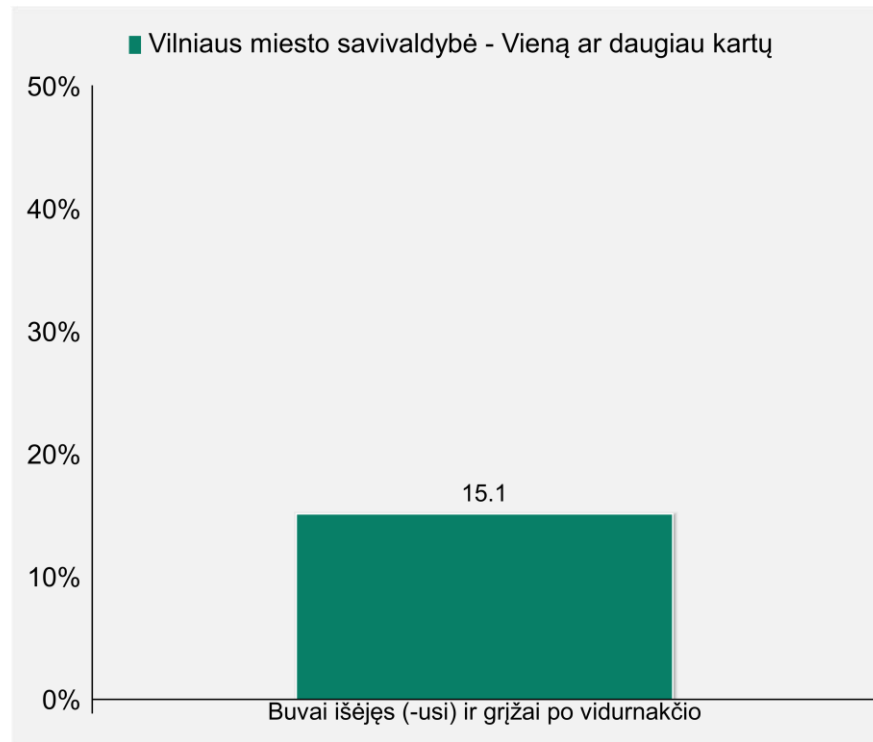
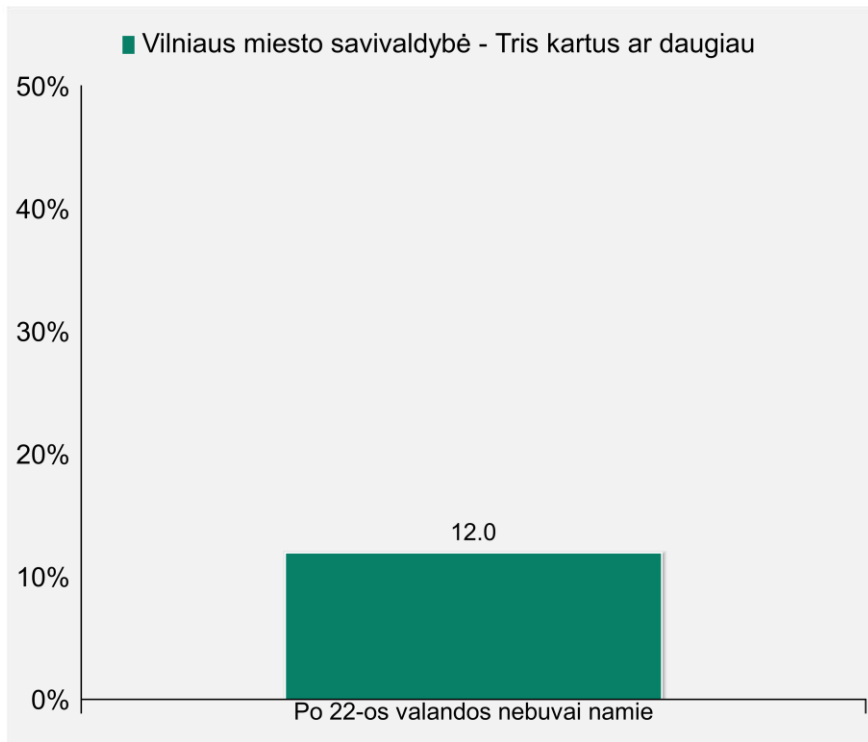
Mokiniai, dalyvavę toliau nurodytose veiklose vieną kartą per savaitę ar dažniau

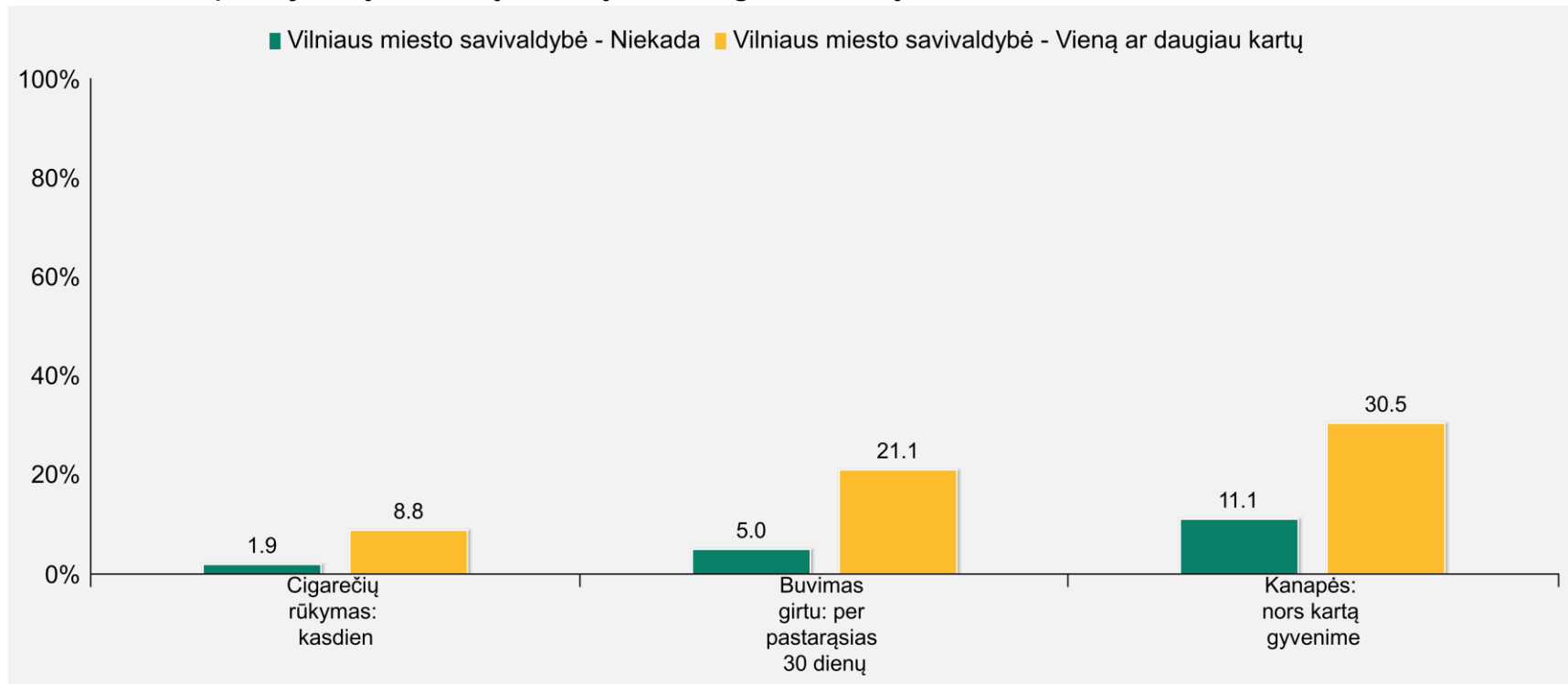
Mokiniai, dalyvaujantys klubo ar komandos sporto veikloje ir užsiimantys fizine veikla tiek, kad jaučiasi išsekę ar suprakaituoja tris kartus per savaitę ar dažniau

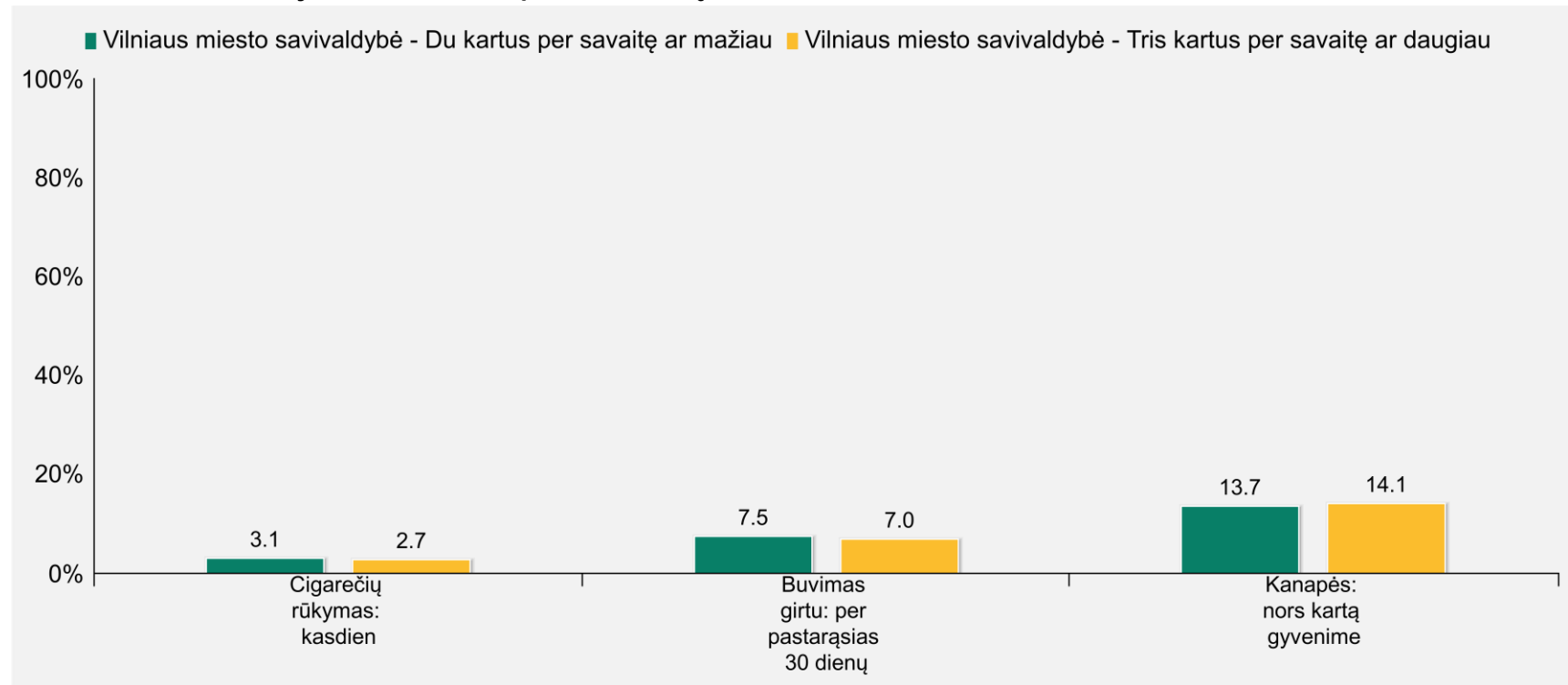
Mokiniai, praėjusią savaitę buvę lauke po 22:00 val. tris ar daugiau kartų bei buvę lauke po vidurnakčio vieną ar daugiau kartų

Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal buvimą lauke po vidurnakčio praėjusią savaitę vieną ar daugiau kartų

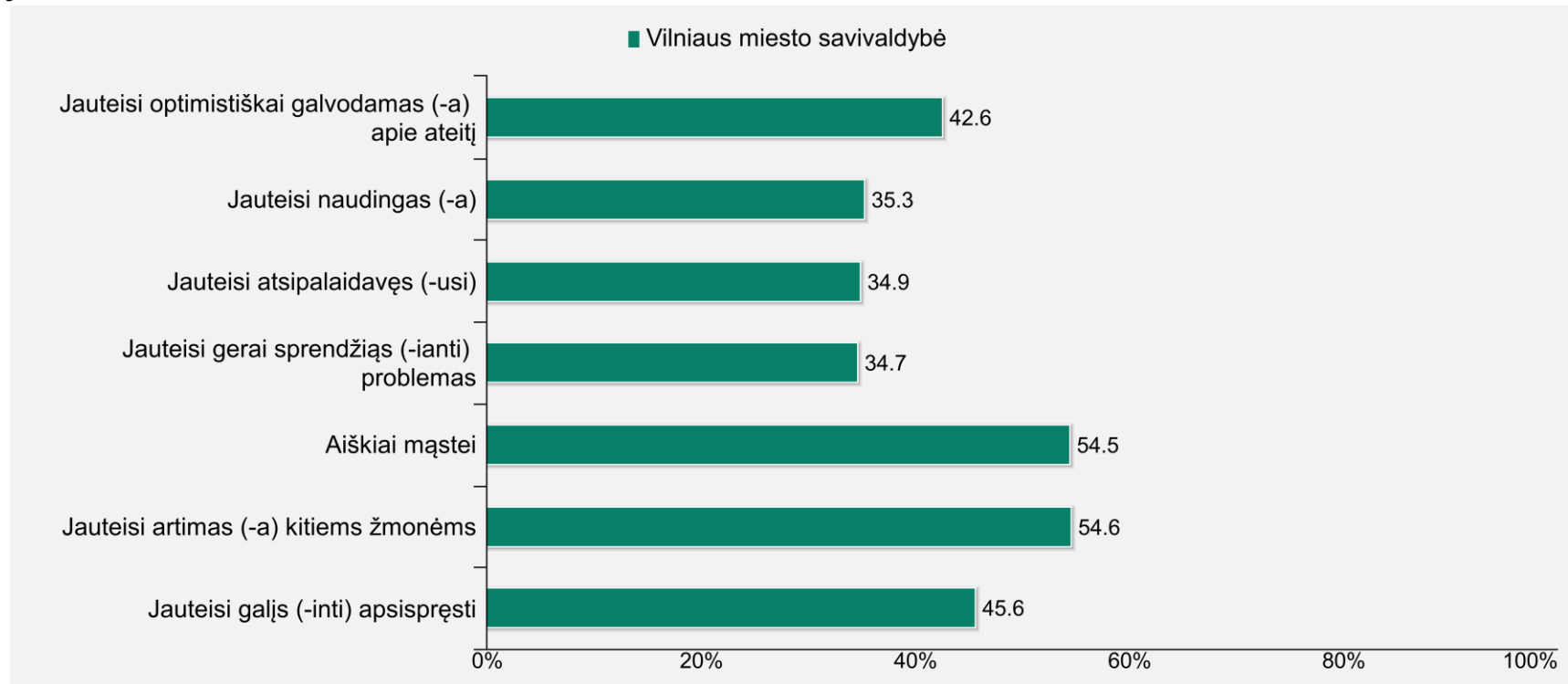

Tam tikrų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas pagal dalyvavimą sporto klubo ar komandos veikloje tris kartus per savaitę ar dažniau

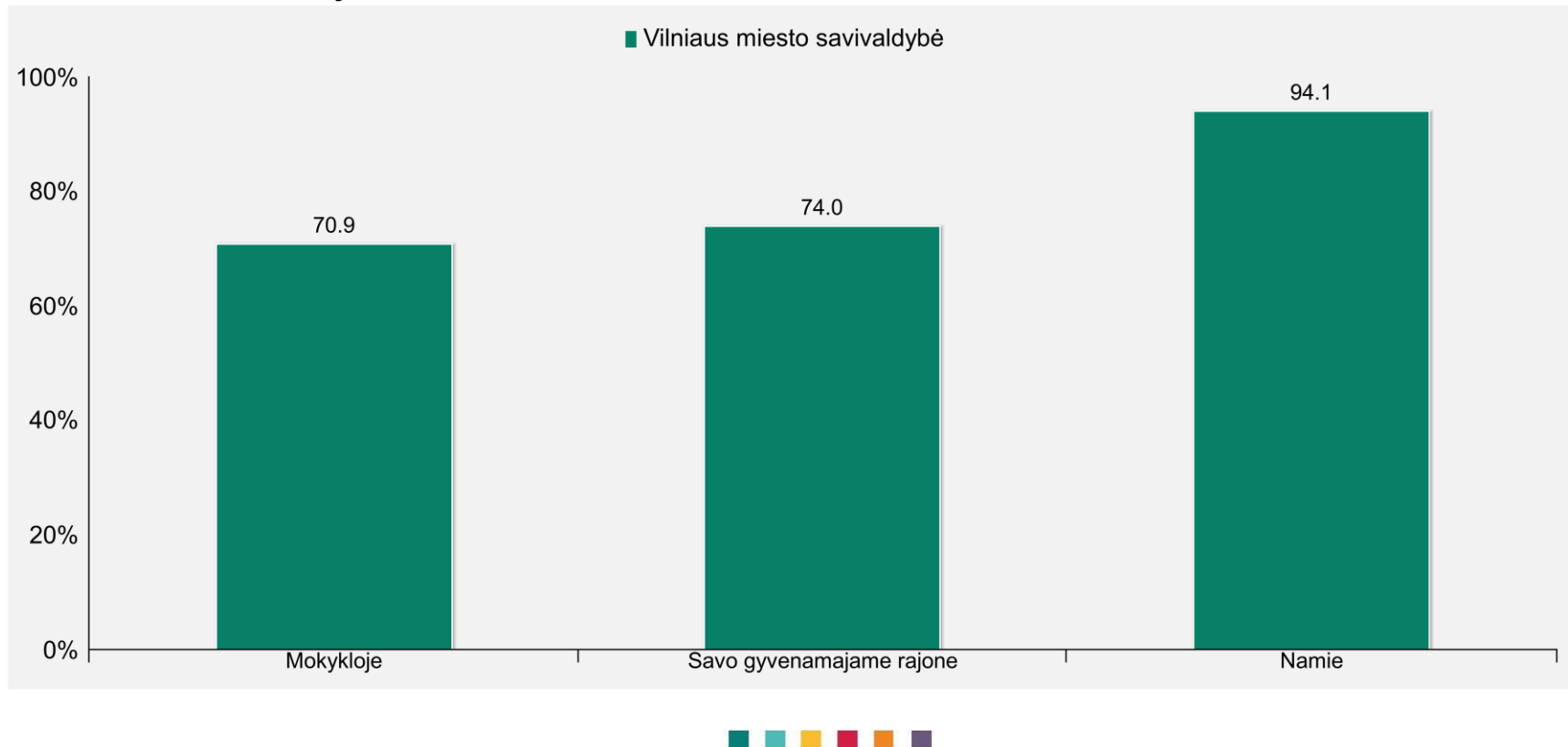

Bendruomenė ir kiti rodikliai

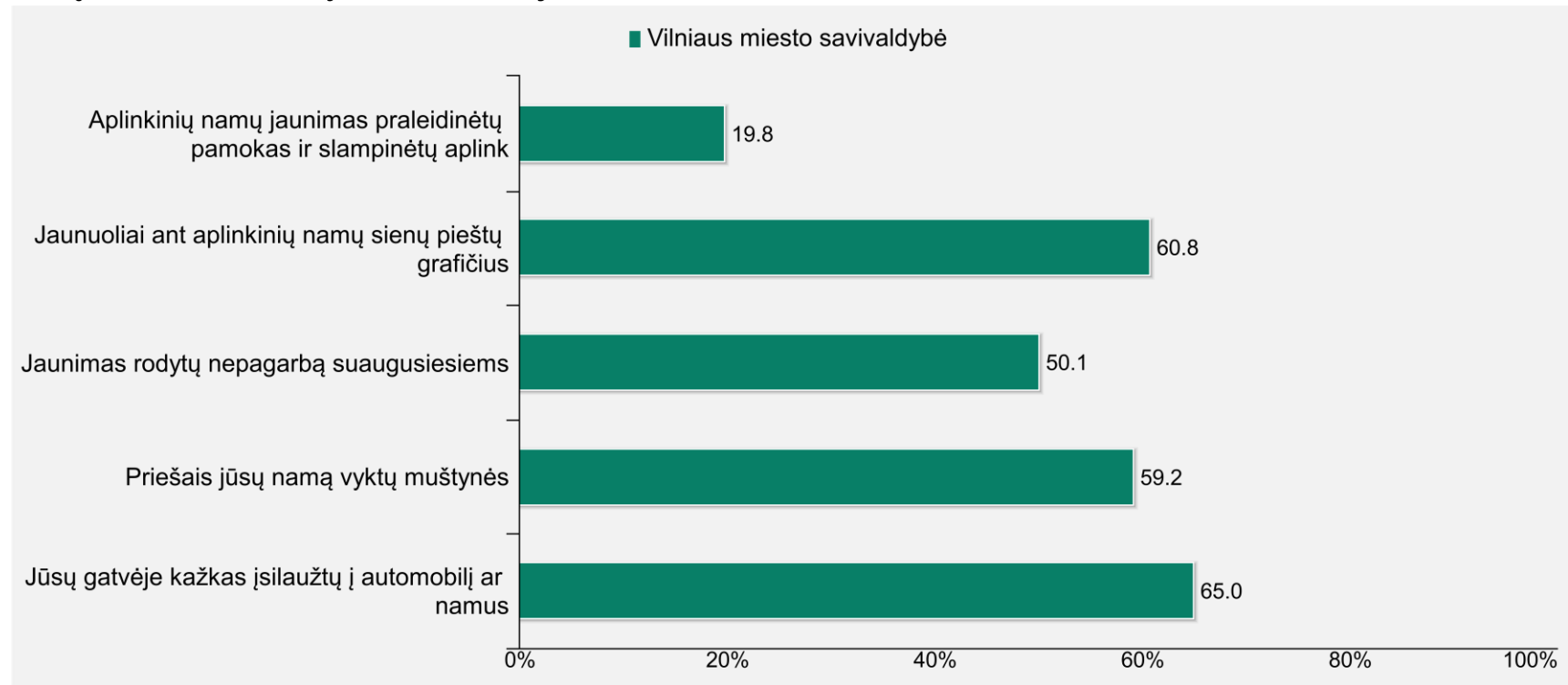
Mokiniai, nurodę, kad toliau pateiktas apibūdinimas per pastarąsias 2 savaites jiems tiko dažniausiai arba visada

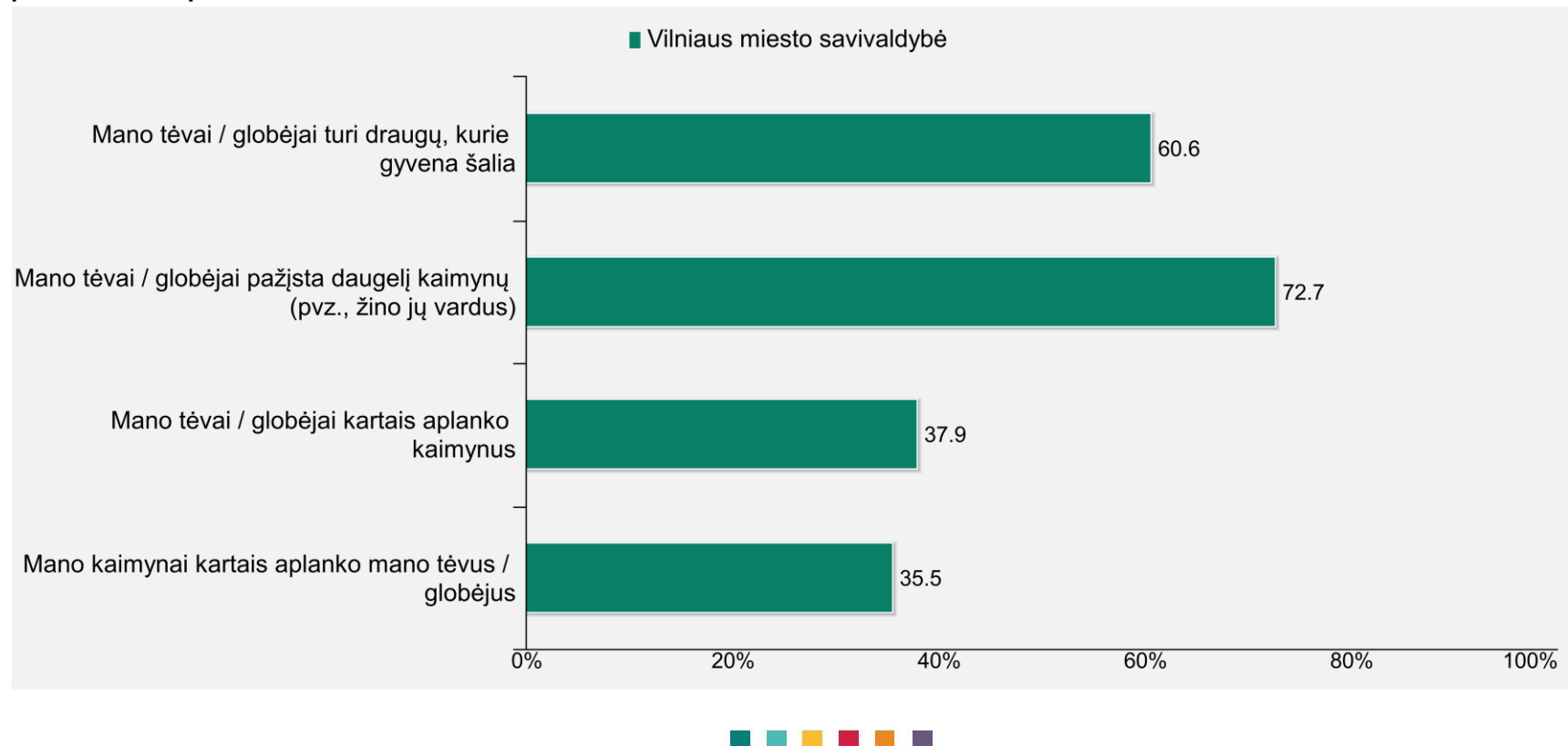
Mokiniai, nurodę, kad dažnai arba visada jaučiasi saugūs namie, mokykloje ir savo bendruomenėje

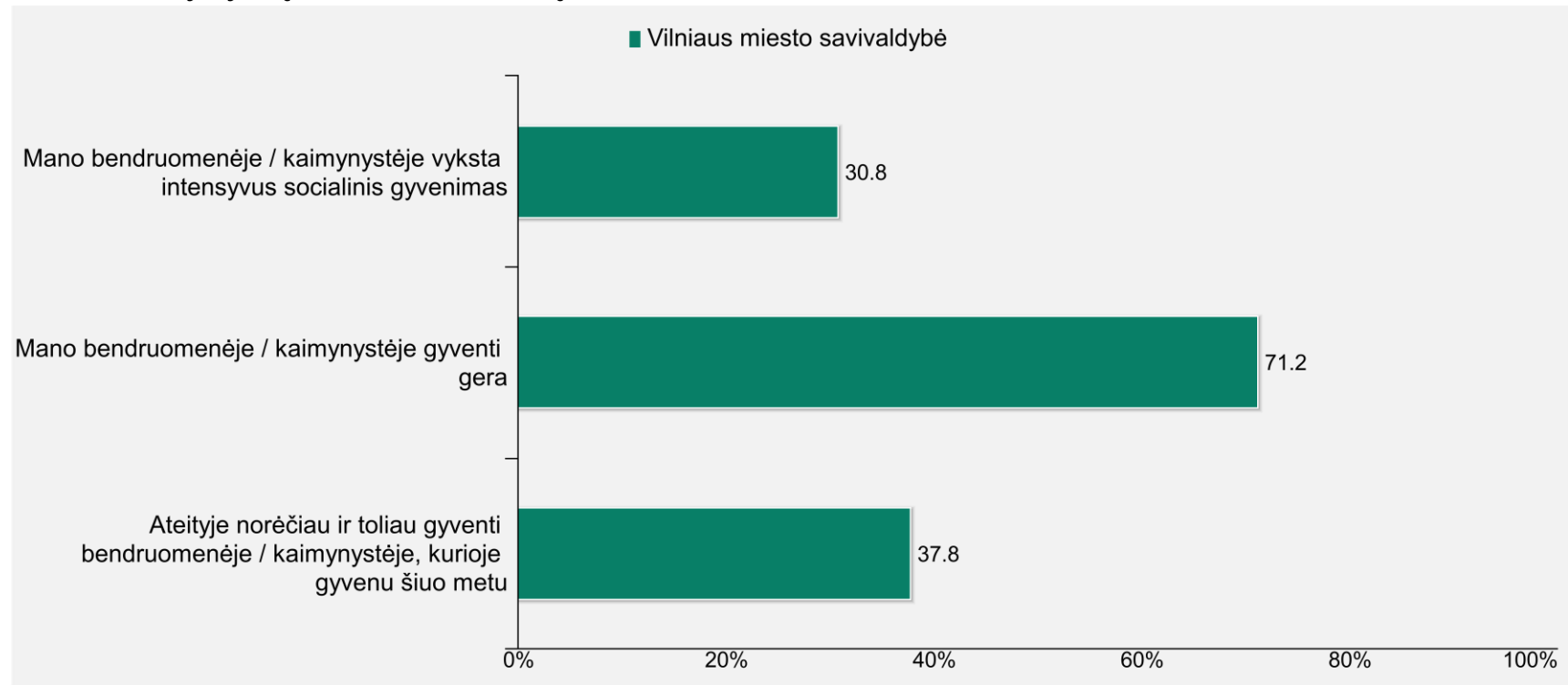
Mokiniai, nurodę, kad būtų gana arba labai tikėtina, kad jų kaimynai ko nors imtųsi toliau nurodytose situacijose

Mokiniai, nurodę, kad toliau pateikiami teiginiai pakankamai arba labai tinka jų padėčiai apibūdinti

Mokiniai, sutinkantys arba labai sutinkantys su toliau pateiktais teiginiais apie savo kaimynystę / bendruomenę

www.planetyouth.org